

INNEHÅLL

A. Inledning	2
1. Ensamma Flyktingbarn i Europa	2
2. Definition	2
3. Programförklaring om god praxis	3
4. Förkortningar som används	3
B. Grundprinciper	7
1. Barnets bästa	7
2. Icke-diskriminering	7
3. Rätt att höras	8
4. Respekt för kulturell identitet	8
5. Tolkning	9
6. Sekretess	9
7. Information	9
8. Samarbete med organisationer	10
9. Utbildning av personal	10
10. Långsiktighet	10
11. I rätt tid	11
C. God praxis	12
1. Tillträde till territorium	12
2. Barn som är offer för människohandel	13
3. Ensamma barn som migrerat	14
4. Identifiering	15
5. Identifiering av familj och kontakt	15
6. Val av god man eller företrädare	16
7. Registrering och dokumentation	17
8. Åldersbestämning	18
9. Skydd mot frihetsberövande	18
10. Rätt att höras	19
11. Tillfällig omvårdnad – sjukvård, undervisning och utbildning	20
11.1 Tillfällig omvårdnad	20
11.2 Sjukvård	21
11.3 Undervisning, språk och utbildning	22
12. Asyl- och flyktingstatusprocessen	24
12.1 Minimigarantier för prövning	25
12.2 Kriterier för beslut avseende ett barns ansökan	26
13. Varaktiga eller långsiktiga lösningar	28
13.1 Stanna i ett värdland/asylland	28
13.2 Återförening av familj	28
13.3 Integration	29
13.4 Adoption	30
13.5 Identitet och nationalitet	30
13.6 Återvända till ett ursprungsland	31
Bilaga I - Social historia	33
Bilaga II - Internationell och lokal lagstiftning, policy och riktlinjer	34
Bilaga III - Referenser	37

A. INLEDNING

1. Ensamma Flyktingbarn i Europa

Detta program är ett gemensamt initiativ av International Save the Children Alliance och FN:s flyktingorgan. Programmet utgår från de två organisationernas respektive uppdrag och expertområden.

UNHCR:s ansvar är att garantera skydd för flyktingbarn och barn som söker asyl. International Save the Children Alliance arbetar för att alla barns rättigheter ska förverkligas fullt ut.

Programmet syftar till att de ensamma barn och ungdomar som kommit till eller genom Europa ska få åtnjuta sina rättigheter och att barnens bästa ska råda. Detta sker genom upprättandet av en gemensam policy och ett åtagande för bästa praxis på nationell och europeisk nivå. Som en del i denna process utvecklar programmet samarbetet med organisationer som arbetar med flyktingbarn i europeiska länder.

2. Definition

”Ensamma barn” är barn och ungdomar under 18 år som befinner sig utanför sitt ursprungsland och är åtskilda från bägge sina föräldrar, eller sina vårdnadshavare. Vissa av barnen är helt ensamma medan andra, som även de ingår i detta program, kanske bor med släktingar. Alla dessa barn är ensamma barn och åtnjuter internationellt skydd i enlighet med ett stort antal internationella och regionala instrument. Ensamma barn kan söka asyl på grund av rädsla för förföljelse eller brist på skydd orsakat av kränkningar av de mänskliga rättigheterna, väpnade konflikter eller oroligheter i hemlandet. De kan vara offer för sexuell eller annan människohandel eller kan ha rest till Europa för att undkomma mycket svåra omständigheter. (CRC, art. 1 och 22; Haagkonventionen om skydd av barn, 1996, art.6; UNHCR:s riktlinjer, § 3.1; ECRE (Barn) § 8 och 11; EU:s resolution om underåriga utan medföljande vuxen, art. 1.1; Protokoll om att förebygga, bekämpa och bestraffa människohandel, särskilt kvinno- och barnhandel, art. 2 a och 3 d; Protokoll mot smuggling av migranter till lands, med flyg och till sjöss, art. 14 och 19).

Programmet Ensamma flyktingbarn i Europa använder ordet ”ensamma” hellre än ”utan medföljande vuxen”, eftersom det bättre definierar de vanligaste svårigheter som dessa barn möter. Nämligen det faktum att de saknar omvårdnad och skydd från föräldrar eller juridisk/sedvanlig vårdnadshavare och därför lider socialt och psykiskt av separationen. Även om vissa ensamma barn verkar ha ”medföljande vuxen” när de anländer till Europa, är det inte nödvändigtvis så att de medföljande vuxna har möjlighet eller är lämpliga att ta ansvar för barnens omvårdnad.

”Internationellt skydd” är nödvändigt eftersom barnen och ungdomarna har lämnat sin egen omgivning och sitt land och rest till eller genom Europa. Det är troligt att en lösning av situationen kräver uppmärksamhet både i hemlandet och i det land där de för närvarande befinner sig. Skydd under internationell rätt, nationell lagstiftning och i enlighet med standard för mänskliga rättigheter är därför nödvändigt.

Programmet omfattar för närvarande samarbetspartner i följande europeiska länder: Österrike, Belgien, Bulgarien, Kroatien, Tjeckiska republiken, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Grekland, Ungern, Irland, Italien, Lettland, Litauen,

Luxemburg, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Schweiz och Storbritannien.

3. Programförklaring om god praxis

Programförklaringen syftar till att på ett enkelt sätt redogöra för den policy och praxis som krävs för att främja och skydda ensamma barns rättigheter i Europa. Förklaringen bygger i huvudsak på FN:s konvention om barnets rättigheter (CRC) och ytterligare två dokument: UNHCR:s riktlinjer för policy och förfaranden vid behandlingen av underåriga utan medföljande vuxen, särskilt asylsökande, från februari 1997, som här benämns UNHCR:s Riktlinjer, samt Europeiska rådets för flyktingar och fördrivna ståndpunkt om flyktingbarn från november 1996, här kallat ECRE (barn).

Genom hela förklaringen hänvisas till tillämplig internationell och regional rätt, policy och riktlinjer. Dessa finns förtecknade i sin helhet i bilaga II.

Detta är den tredje utgåvan av förklaringen om god praxis inom ramen för Ensamma flyktingbarn i Europa. Det bör poängteras att detta är ett levande dokument som återspeglar den dynamiska utvecklingen av skyddet av de mänskliga rättigheterna och frågor som särskilt berör ensamma barn. Förklaringen om god praxis är inte en uttömmande lista över standarder och god praxis, utan snarare en struktur för handling och påverkansarbete som vi kan bygga vidare på i framtiden.

I detta avseende kommer åtskilliga aktuella frågor att behöva bearbetas mer direkt och heltäckande i framtida revideringar av deklarationen om god praxis. Dessa frågor omfattar: att framhålla barnsoldaters rättigheter, att skydda barn utsatta för människohandel och att främja alla ensamma barns socioekonomiska rättigheter inklusive tillgång till yrkesutbildning och möjlighet till anställning.

Gå till vår webbplats för mer informationsmaterial om dessa frågor och ensamma barns rättigheter. Vi välkomnar synpunkter på denna programförklaring om god praxis för att förbättra den och våra gemensamma ansträngningar inom detta område.

4. Förkortningar som används

1951 års flyktingkonvention	FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning, 1951
CAT	Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig förnedrande behandling eller bestraffning, 1984
CDE	Konventionen mot diskriminering inom undervisningen, 1960
CEDAW	Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, 1979
CERD	Internationella konventionen mot rasdiskriminering, 1965
CRC	FN:s konvention om barnets rättigheter, 1989

CRS	FN:s konvention om begränsning av statslöshet, 1961
Dublin II	Rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat
ECHR	Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, 1950
ECRE (Barn)	Europeiska rådet om flyktingar och landsförvisade: Ståndpunkt om flyktingbarn, 1996
ECRE (Integration)	Europeiska rådet om flyktingar och landsförvisade: Ståndpunkt om integrationen av flyktingar i Europa, december 2002
ER	Europarådet
ER-ministrar 91	Ministerkommitténs rekommendation nr R (91) 11 om sexuellt utnyttjande, pornografi och prostitution, samt människohandel, bland barn och ungdomar
ER-ministrar 2000	Ministerkommitténs rekommendation nr R (2000) 11 om åtgärder mot människohandel som avser sexuellt utnyttjande
ER-rek. Flygplatser	Europarådets parlamentariska församling, rekommendation 1475 (2000). Asylsökandes ankomst till europeiska flygplatser
ER-rek. om avvisning	Europarådets parlamentariska församling, rekommendation 1547 (2002) om avvisningsregler enligt de mänskliga rättigheterna förstärkt med respekt för säkerhet och värdighet
ER-rek. Utbildning av tjänstemän	Europarådets parlamentariska församling, rekommendation 1309 (1996) om utbildning av personal som mottar asylsökande vid gränsen
ER Unga Migranter	Parlamentariska församlingens rekommendation 1596 (2003). Situationen för unga migranter i Europa
EU-dir. Familj	Rådets direktiv 2003/86/EG om rätt till familjeåterförening
EU-dir. Mottagande	Rådets direktiv 2003/9/EG om miniminormer för mottagande av asylsökande
EU-res.	EU-resolution om underåriga medborgare i tredje land utan medföljande vuxen, 1997
EU-res. Minimum	Rådets resolution om minimigarantier vid handläggning av asylärenden, 1995

FN:s riktlinjer om MR och människohandel	UNHCHR:s rekommenderade principer och riktlinjer om mänskliga rättigheter och människohandel, E/2002/68/Add.1, 20 maj 2002
Haagkonventionen 1993	Haagkonventionen om skydd för barn och samarbete i frågor som rör internationell adoption, 1993
Haagkonventionen 1996	Haagkonventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i fråga om föräldransvar och åtgärder till skydd för barn, 1996 (har ännu inte trätt i kraft)
ICCPR	Internationell konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna, 1966
ICESCR	Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, 1966
ICRMW	Internationell konvention om skydd av rättigheterna hos alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar, 1990
ILO C182	Konvention om förbud och omedelbara åtgärder för eliminering av de värsta formerna av barnarbete, ILO C182, 1999
ISS	International Social Service
OSSE	OSSE:s handlingsplan för att bekämpa människohandel, Maastricht ministermöte, 2003
Protokoll 1 till CRC	Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, 2000
Protokoll 2 till CRC	Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om indragning av barn i väpnade konflikter, 2000
Protokoll om människohandel	Protokoll för att förebygga, bekämpa och bestraffa människohandel, särskilt kvinno- och barnhandel, ett tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, 2000
Protokoll om smuggling	Protokoll mot smuggling av migranter till lands, med flyg och till sjöss, ett tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, 2000
RSICC	Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen, 1998
UDHR	FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, 1948
UNHCHR	FN:s kommissariat för mänskliga rättigheter
UNHCR	FN:s flyktingorgan

UNHCR-AP	UNHCR Agenda för skydd, 2002
UNHCR:s handbok	UNHCR:s handbok om förfaranden och kriterier för fastställande av flyktingstatus, 1992
UNHCR:s riktlinjer	UNHCR:s riktlinjer om policy och förfaranden vid behandlingen av Riktlinjer för underåriga utan medföljande vuxen som söker asyl, 1997

B. GRUNDPRINCIPER

Följande principer utgör grunden för deklARATIONEN och ska hållas i åtanke under alla stadier av omvårdnad och åtgärder som rör ensam barn och ungdomar.

Observera att de flesta hänvisningarna följs av ett kort textavsnitt första gången de förekommer. Det är endast ett utdrag eller ett sammandrag av den aktuella artikeln, paragrafen eller stycket. I övrigt finns texten eller en länk till den i bilaga III i slutet av dokumentet, där referenserna ställts samman. Den som vill använda lag- eller policybestämmelser för att åberopa skydd för ensam barn, ska vända sig till den fullständiga texten i dessa handlingar.

1. Barnets bästa

Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet.

- CRC, art. 3.1: Vid alla åtgärder som rör barn ... skall barnets bästa komma i främsta rummet.
- ECRE (Barn), § 4
- ICCPR, art. 24.1: Varje barn skall utan åtskillnad äga rätt till sådant skydd av sin familj, samhället och staten, som dess ställning som minderårig kräver.
- ICESCR, art. 10.3: Särskilda skyddsåtgärder skall vidtas utan åtskillnad när det gäller barn.
- UNHCR:s riktlinjer, § 1.5
- UNHCR:s handbok, § 14

2. Icke-diskriminering

Ensam barn har rätt till samma behandling och rättigheter som barn som är medborgare och bofasta i landet. De ska först och främst behandlas som barn. Faktorer som rör barnets ställning som invandrare ska alltid komma i andra hand.

- CRC, art. 2: Rättigheterna i CRC gäller alla barn utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.
- CRC, art. 22.1: Ensam flyktingbarn och asylsökande barn skall erhålla skydd och bistånd för att åtnjuta rättigheterna i CRC och i andra internationella konventioner om mänskliga rättigheter till vilka länderna är anslutna.
- CEDAW: Denna konvention anger åtgärder för att eliminera all diskriminering av kvinnor och flickor.
- CERD
- ECHR, art. 14: Rättigheterna och friheterna i denna konvention skall garanteras utan diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, anknytning till nationell minoritet, egendom, börd eller ställning i övrigt.
- ECRE (Barn), § 5–7
- ICCPR, art. 24.1
- ICESCR, art. 10.3

- ICRMW, art. 18.1: Migrerande arbetare och deras familjemedlemmar skall vara jämställda med invånarna i ett land inför domstol.
- Protokoll om människohandel, art. 14.2: Åtgärderna skall tolkas och tillämpas på ett sätt som inte diskriminerar personer på grund av att de är offer för människohandel.
- Protokoll om smuggling, art. 19.2: Åtgärderna skall tolkas och tillämpas på ett sätt som inte diskriminerar personer på grund av att de är föremål för uppträdande som anges i artikel 6 i detta protokoll.

3. Rätt att höras

Det ensamma barnets synpunkter och önskemål ska efterfrågas och tas hänsyn till när helst beslut som rör barnet fattas. Åtgärder ska vidtas för att underlätta barnets deltagande med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad.

- CRC, art. 12: Barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till dess ålder, mognad och barn skall ha möjlighet att höras i alla frågor som rör barnet.
- ECRE (Barn), § 25 och 26
- UNHCR-AP, del III, mål 6.2: Staterna, UNHCR och samarbetspartner skall vidta åtgärder för att garantera att flyktingbarn deltar rättvist i beslutsfattande inom alla områden av livet som flykting och vid genomförandet av sådana beslut.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.14–5.15
- UNHCR:s handbok, § 41

4. Respekt för kulturell identitet

Det är absolut nödvändigt att ensamma barn ges möjlighet att bibehålla sitt modersmål och sin anknytning till den egna kulturen och religionen. Barntillsyn, sjukvård och undervisning ska avspegla deras kulturella behov. Det är viktigt att inte kulturella traditioner vidmakthålls som är skadliga och som diskriminerar barn. Att bevara kultur och språk är också viktigt för den händelse barnet återvänder till sitt hemland.

- CRC, art. 8: Barn har rätt att behålla eller återupprätta viktiga faktorer som rör dess identitet.
- CRC, art. 24: Barn har rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och åtgärder för behandling och rehabilitering.
- CRC, art. 30: Barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter har rätt att utöva sitt eget kulturliv, utöva sin egen religion och att använda sitt eget språk.
- ECRE (Barn), § 39
- ICCPR, art. 27: I stater där det finns etniska, religiösa och språkliga minoriteter skall personer som tillhör en sådan minoritet inte nekas rätten att utöva den egna religionen eller att använda det egna språket.
- ICRMW, art. 12.1: Migrerande arbetare och deras familjemedlemmar skall åtnjuta åsiktsfrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.
- ICRMW, art. 31: Staterna skall garantera respekt för den kulturella identiteten hos migrerande arbetstagare och deras familjer och skall inte hindra dem att upprätthålla den kulturella anknytningen till hemlandet.

5. Tolkning

Ensamma barn ska förses med lämplig utbildade tolkar som talar det språk barnet föredrar att använda under intervjuer eller när helst barnet är i behov av tjänster eller rättsliga förfaranden.

- CRC, art. 12
- CRC, art. 13: Barn har rätt till yttrandefrihet och till att söka, motta och sprida information.
- ICCPR, art. 19: Envar skall äga rätt till åsiktsfrihet utan ingripanden. Envar skall äga rätt till yttrandefrihet.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.13

6. Sekretess

Information om ett ensamt barn ska hanteras aktsamt så att den inte röjs till skada för barnets familjemedlemmar i hans eller hennes hemland. Barnets tillåtelse ska erhållas, på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till barnets ålder, innan känslig information överförs till andra organisationer eller personer. Information får inte användas för andra syften än det ursprungliga.

- CRC, art. 16: Barn har rätt till att skyddas från godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens.
- ECHR, art. 8: Var och en har rätt till respekt för hans eller hennes privat- och familjeliv, hem och korrespondens.
- EU-res., art. 3.1: Uppgifter om en underårig persons identitet och situation kan fås fram på olika sätt, i synnerhet genom ett lämpligt samtal som bör äga rum så snart som möjligt och på ett sätt som är anpassat till dennes ålder. När det gäller att begära, motta, vidarebefordra och lagra information skall särskild omsorg och sekretess utövas för att skydda både den underåriga personen och dennes familjemedlemmar.
- ICCPR, art. 17: Ingen skall utsättas för godtycklig eller olaglig inblandning i privatliv, familjeliv, hem och korrespondens. Ej heller skall någons heder eller rykte angripas.
- ICRMW, art. 14: Ingen migrerande arbetstagare eller medlem i dennes familj skall vara föremål för godtycke eller olaglig inblandning i privatliv, familjeliv, hem, korrespondens eller annan informationsöverföring.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.16 och 5.17

7. Information

Ensamma barn ska förses med tillgänglig information om exempelvis sina rättigheter, tjänster som de har tillgång till, asylprocessen, uppspårande av familjen och om situationen i deras ursprungsland.

- CRC, art. 13
- CRC, art. 17: Staterna skall garantera att barn har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor.
- CRC, art. 22.2: Staterna skall, på sätt de finner lämpligt, samarbeta i varje ansträngning som görs av Förenta nationerna och andra mellanstatliga eller icke-statliga organisationer, för att spåra föräldrarna eller andra familjemedlemmar.

- ECRE (Barn), § 31
- ICRMW, art. 33.1 b: Migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar har rätt att få information om villkoren för inresa samt sina rättigheter och förpliktelser.

8. Samarbete med organisationer

Organisationer, myndigheter och personal som arbetar med att bistå ensamma barn ska samarbeta för att garantera att det ensamma barnets välfärd och rättigheter stärks och skyddas. En helhetssyn ska antas i strävan att uppfylla ensamma barns sammankopplade behov.

- CRC, art. 22.2
- EU-res., art. 5.3 c och d: Myndigheterna skall, när det gäller återsändande av en minderårig, samarbeta med internationella organisationer som UNHCR eller UNICEF och, i tillämpliga fall, med icke-statliga organisationer för att förvissa sig om tillgång till mottagande och omvårdnadsmöjligheter i landet till vilket den minderåriga skickas tillbaka.
- UNHCR:s riktlinjer, § 12

9. Utbildning av personal

De personer som arbetar med ensamma barn ska genomgå lämplig utbildning i ensamma barns behov och rättigheter. Personal som arbetar med invandring och gränspolis ska få utbildning i att genomföra barn-anpassade intervjuer.

- CRC, art. 3.3: Staterna skall garantera att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller fastställda normer, bland annat vad gäller personalens lämplighet samt behörig tillsyn.
- ER-rek. Utbildning av personal, § 3 och 4
- EU-dir. Mottagande, art. 19.4: Personal som arbetar med underåriga utan medföljande vuxen skall ha fått eller erhålla lämplig utbildning om underårigas behov och vara bundna av tystnadsplikt, enligt den nationella lagstiftningen, beträffande uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete.
- EU-res., art. 4.5: Intervjun skall utföras av personal som har erforderlig erfarenhet eller utbildning. Betydelsen av lämplig utbildning för tjänstemän som intervjuar med asylsökande underåriga utan medföljande vuxen bör vederbörligen erkännas.
- UNHCR:s riktlinjer, § 11

10. Långsiktighet

Beslut rörande det ensamma barnet ska, i största möjliga mån, ta hänsyn till barnets bästa och barnets välfärd på lång sikt.

- CRC, art. 3.1
- CRC, art. 22.1
- CRC, art. 22.2
- EU-res., art. 5: När en minderårig inte får förlängt uppehållstillstånd kan berörd medlemsstat endast skicka tillbaka den minderåriga till dennes hemland eller till ett tredje land som är berett att motta den minderåriga, om mottagandet är

tillfredsställande och om omvårdnad står till den minderårigas förfogande.

- UNHCR:s riktlinjer, § 9
- UNHCR:s handbok, § 214

11. I rätt tid

Alla beslut som rör ensamma barn ska fattas i tid som tar hänsyn till barnets tidsuppfattning.

- CRC, art. 3.1
- UNHCR:s riktlinjer, § 8.1 och 8.5

C. GOD PRACTIS

Följande avsnitt fastställer god praxis i behandlingen av ensamma barn, från barnets ankomst fram till dess att ett långsiktigt beslut om barnets framtid fattas.

1. Tillträde till territorium

Ensamma barn som söker skydd ska aldrig vägras inträde eller avvisas vid ankomsten. De ska aldrig kvarhållas av skäl som har med immigration att göra. De ska heller inte bli föremål för ingående intervjuer av immigrationsmyndigheter vid ankomsten (se avsnitt C 6).

- CRC, art. 6.1: Varje barn har en medfödd rätt till liv.
- CRC, art. 37 b: Inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet och de skall endast kvarhållas och vara åtskilda från vuxna som en sista utväg.
- Flyktingkonventionen 1951:
- Art. 31: Staterna skall inte straffa dem som olagligt reser in i eller uppehåller sig i ett land om de kommer från ett territorium där de utsatts för förföljelse enligt art. 1.
- Art. 33: Staterna skall inte återsända en flykting till ett land där hans eller hennes liv eller frihet är hotat enligt art. 1.
- CAT, art. 3. Ingen stat skall skicka tillbaka en person till ett land där han eller hon riskerar att utsättas för tortyr.
- Dublin II art. 3.1: Medlemsstaterna skall granska ansökan om asyl av person från tredje land som söker vid gränsen eller i sitt territorium.
- ECHR, art. 2.1: Allas rätt till liv skall skyddas i lag.
- ECHR, art. 3: Ingen skall utsättas för tortyr eller för omänsklig eller kränkande behandling eller bestraffning.
- ECRE (Barn), § 14 och 15
- EU-res. Minimum, § 1: Bestämmelser skall till fullo följa art. 1 i 1951 års konvention som gäller definitionen av en flykting och art. 33 som avser principen om "non-refoulement", d.v.s. det så kallade återförvisningsförbudet, ett förbud att avvisa flyktingar till ett land där de riskerar förföljelse.
- ICCPR, art. 6.1: Alla har en medfödd rätt till liv, vilken skall skyddas i lag och ingen skall godtyckligt berövas sitt liv.
- UNHCR:s riktlinjer, § 4.1 och 4.2

2. Barn som är offer för människohandel

Människohandel med barn för prostitution, barnpornografi och andra former av utnyttjande är ett allvarligt problem i Europa. Staterna ska vidta åtgärder som motverkar detta för att förebygga och förhindra människohandel genom att utbyta information om människohandel med andra stater och säkerställa att immigrationsmyndigheter och gränspolis är uppmärksamma på detta problem.

Barn utnyttjas både av dem som handlar med dem och av dem som utnyttjar deras tjänster i destinationslandet.

Det sätt som dessa barn behandlas på av invandrarmyndigheter, polis, socialarbetare och annan personal ska styras av principerna om skydd för barn, vilka ska ha företräde framför invandringsbestämmelser och brottsförebyggande åtgärder.

Åsikter och önskemål hos barn som är offer för människohandel ska efterfrågas och tas hänsyn till när beslut som rör dem fattas, även i syfte att underlätta deras rehabilitering och hjälpa dem att ta makten över sina liv.

- CRC, art. 34: Staterna skall skydda barn från alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.
- CRC, art. 35: Staterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att förhindra bortrövande och försäljning av barn, i alla former och oavsett syfte.
- CRC, art. 36: Staterna skall skydda barn från alla andra former av utnyttjande som är till skada för barn.
- CRC, art. 37
- Protokoll 1 till CRC, art 3: Kräver kriminalisering av sexuellt utnyttjande av barn och människohandel med barn oavsett syfte (organtransplantation, adoption, prostitution, barnarbete).
- Protokoll 1 till CRC, art 8.1: Staterna skall vidta lämpliga åtgärder för att värna det bästa för barn som är offer för sexuellt utnyttjande och människohandel.
- CEDAW, art. 6: Fördragsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftning, för att förbjuda alla former av människohandel med kvinnor och sexuellt utnyttjande av kvinnor (och flickor).
- ER-ministrar 91
- ER-ministrar 2000
- ER Unga migranter, § 8
- EU:s ministerråd: Gemensam åtgärd för att bekämpa människohandel och sexuellt utnyttjande av barn, den 24 feb. 1997
- EU:s ministerråd: Brysseldeklarationen om förebyggande åtgärder och kamp mot människohandel, maj 2003: § 9, 12, 13
- ECHR, art. 4: Ingen skall hållas i slaveri eller utsättas för tvångsarbete.
- ICCPR, art. 8: Ingen skall hållas i slaveri eller nödgas att utföra tvångsarbete.
- ICESCR, art. 10.3: Barn skall skyddas mot ekonomiskt och socialt utnyttjande.
- ILO C182, art. 3: Definitionen på ”de värsta formerna av barnarbete” är bland annat försäljning och människohandel med barn.
- OSSE
- Protokoll om människohandel,
- Art. 3 a: Människohandel innebär rekrytering, transport, vidarebefordran, inhysning eller mottagande av personer, genom hot eller användande av våld eller andra former av tvång, bortförande, svikligt förfarande, bedrägeri, missbruk av makt eller av en utsatt position, samt att ge eller motta betalning eller förmåner för att få samtycke från någon

som kontrollerar en annan människa, i syfte att utnyttja. Att utnyttja innebär, som minst, att tvångsprostituera andra människor eller andra former av sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller påtvingade tjänster, slaveri eller liknande förhållanden samt avlägsnande av organ.

- Art. 3 c: Rekrytering, transport, vidarebefordran, inhysning eller mottagande av ett barn för att utnyttja det skall betraktas som ”människohandel” även om detta inte inbegriper några av de medel som anges i underavdelning a i denna artikel.
- Art. 6: Staterna skall tillhandahålla hjälp och skydd för offer för människohandel.
- Art. 7: Varje fördragsstat skall överväga att låta offer för människohandel stanna kvar i landet, tillfälligt eller permanent, i tillämpliga fall.
- Art. 9: Staterna skall vidta olika åtgärder för att förhindra människohandel och skydda offer.
- Art. 10: Myndigheter som uppehåller lag och ordning och invandrarmyndigheter skall samarbeta genom att utbyta information avseende människohandel. Staterna skall tillhandahålla och öka utbildningen av berörda myndigheter.
- Art. 14.2
- Protokoll om smuggling, art. 19
- FN:s riktlinjer om mänskliga rättigheter och människohandel, riktlinje 8
- UNHCR-AP, del III, mål 2.2: Staterna skall garantera att den egna asylprocessen är öppen för anspråk från personer som utsatts för människohandel, inklusive kvinnor och flickor.

3. Ensamma barn som migrerat

Vissa ensamma barn reser på egen hand för att undkomma omständigheter som fattigdom, förluster och hårda villkor. Om de uppmärksammas av myndigheterna ska ensamma barn aldrig skickas iväg från landet utan en fördjupad bedömning av situationen i hemlandet. De har rätt att söka asyl och/eller uppehållstillstånd. Alla ensamma migrerande barn ska ha tillgång till barnomsorg, utbildning och sjukvård.

- CRC, art. 2
- ER Unga migranter, § 6
- ICRMW: Denna konvention anger rättigheterna för alla migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar.
- Protokoll om smuggling, art. 19.2

4. Identifiering

Vid ankomsthämnar ska immigrationsmyndigheter vidta åtgärder för att identifiera ensamma barn och överlämna sådana barn till lämpliga barnomsorgsmyndigheter. I de fall då barnet har en medföljande vuxen, är det nödvändigt att fastställa vilken typ av relation barnet och den vuxne har. Eftersom många ensamma barn kommer till ett land utan att ha identifierats som "ensamma" vid ankomsten bör organisationer och professionella utbyta information i syfte att identifiera ensamma barn och säkerställa att de får lämpligt skydd.

Vissa barn blir ensamma efter inresa i land (familjen bryts sönder, vårdnadshavaren avviker och så vidare). Invandrar- och flyktingmyndigheterna ska säkerställa att varje förändring för barnet som beror på separation vägs in i åtgärderna.

- CRC, art. 8
- EU-res., art. 3.1
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.1–5.3 och Annex II

5. Identifiering av familj och kontakt

Åtgärder för att spåra barnets föräldrar och familj ska vidtas så snart som möjligt, men endast om det inte skadar barnet och medlemmar av barnets familj i hemlandet. Uppspårandet får endast ske under sekretess. Stater och andra organisationer som spårar ska samarbeta med FN-kontor, Internationella Röda korsets centrala spårningsbyrå och International Social Services. Ensamma barn ska hållas vederbörligen informerade och rådfrågas om processen och deras åsikter vägas in. I lämpliga fall ska den som är ansvarig för barnets välfärd underlätta regelbunden kommunikation mellan barnet och hennes eller hans familj.

- CRC, art. 9.3: Ett barn som är skilt från sina föräldrar skall ha rätt att upprätthålla kontakt med föräldrarna.
- CRC, art. 10.1: Ansökningar om familjeåterförening skall behandlas på ett "positivt, humant och snabbt sätt".
- CRC, art. 10.2: Barn vars föräldrar är bosatta i olika stater skall ha rätt att upprätthålla regelbunden kontakt med sina föräldrar.
- CRC, art. 22.2
- ECHR, art. 8
- ECRE (Barn), § 32
- EU-dir. Mottagande, art. 19.3: För att tillgodose den underåriges grundläggande intressen skall medlemsstaterna försöka efterforska familjemedlemmar till underåriga utan medföljande vuxen så snabbt som möjligt. Om den underåriges eller dennes familjs liv eller fysiska säkerhet är hotade, är det viktigt att se till att insamling, behandling och spridning av information om dessa personer sker konfidentiellt, för att inte riskera deras säkerhet.
- EU-res., art. 3.3: Medlemsstaterna bör, med tanke på återförening, bemöda sig om att snarast möjligt spåra familjemedlemmar till en underårig utan medföljande vuxen eller fastställa familjemedlemmarnas vistelseort, oavsett deras juridiska status och utan att på förhand ta ställning till hur välgrundad en eventuell ansökan om uppehållstillstånd är. Underåriga utan medföljande vuxen kan också få uppmuntran och stöd att kontakta

- Internationella rödakorskommittén, nationella rödakorsorganisationer eller andra organisationer för att efterforska sina familjemedlemmar. Vid kontakter för att efterforska familjemedlemmar skall sekretess vederbörligen iakttas, i synnerhet när det gäller asylsökande, för att skydda såväl den underårige som familjemedlemmarna.
- ICCPR, art. 23.1: Familjen är berättigad till samhällets och statens skydd.
- ICRMW, art. 44.1: Staterna skall vidta åtgärder för att garantera familjeskyddet för migrerande arbetstagare.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.17
- UNHCR:s handbok, § 218

6. Val av god man eller företrädare

När ett ensamt barn har identifierats ska en god man eller företrädare utses som i ett långsiktigt perspektiv ska ge råd och skydd till det ensamma barnet. Oavsett vilken juridisk ställning personen har (till exempel god man, medarbetare i en frivilligorganisation) ska dennes ansvarsområden omfatta följande:

- att säkerställa att alla beslut fattas för barnets bästa,
- att säkerställa att ett ensamt barn får lämplig omvårdnad, boende, utbildning, språkstöd och sjukvård,
- att säkerställa att barnet får en lämplig juridisk företrädare som kan hantera barnets asylprocess eller en asylansökan,
- att rådgöra med och ge råd till barnet,
- att bidra till en varaktig lösning för barnets bästa,
- att vara mellanhand mellan barnet och olika organisationer som kan tillhandahålla tjänster till barnet
- att vara barnets talesman när så är nödvändigt,
- att utröna möjligheten att spåra familjen och att återförena den och barnet,
- att hjälpa barnet att hålla kontakten med sin familj.

För att säkerställa nödvändigt skydd för ensamma barn ska god man/ företrädare utses inom en månad efter att ett barn anmälts till berörda myndigheter.

De personer som tar på sig detta ansvar kan rekryteras från en rad specialister med olika bakgrund. Men för att utföra sitt uppdrag effektivt ska god man/företrädare ha relevant barnkunskap och en förståelse för de särskilda och kulturella behov ensamma barn har. De ska få utbildning och professionellt stöd och genomgå kontroll i polisregistren.

- CRC, art. 12
- CRC, art. 18.2: Staterna skall ge bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran.
- CRC, art. 20.1: Barn som berövats sin familj skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd.
- CRC, art. 20.3: Omvårdnad som arrangeras för ett barn som berövats sin familj skall ta hänsyn till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.
- ER Unga migranter, § 4, se nedan.
- ECRE (Barn), § 16–18
- EU-dir. Mottagande, art. 19.1: Medlemsstaterna skall så snabbt som möjligt vidta åtgärder för att se till att underåriga utan medföljande vuxen företräds på ett tillfredsställande sätt av en förmyndare eller vid behov av en organisation som skall ansvara för de underårigas vård och välfärd, eller på annat lämpligt sätt. Behöriga myndigheter skall utföra regelbundna utvärderingar.

- EU-res., art. 3.4 och 5: Medlemsstaterna bör så snart som möjligt ordna så att den underårige får en lämplig företrädare genom en förmyndare, eller en företrädare för en (nationell) organisation som ansvarar för den underåriges vård och välfärd, eller en annan lämplig företrädare. Företrädaren bör säkerställa att den underåriges behov (till exempel rättsliga, sociala, medicinska eller psykologiska) på vederbörligt sätt tillgodoses.
- Haagkonventionen, 1993
- Haagkonventionen, 1996, art. 3: Stater där ensamma barn bor kan vidta åtgärder för att skydda barnet, inklusive att utse vårdnadshavare eller att placera barnet på inrättning för omvårdnad.
- Haagkonventionen, 1996, art. 6: Konventionen gäller ensamma barn som är flyktingar eller befinner sig i främmande land på grund av oroligheter i det egna landet.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.7
- UNHCR:s handbok, § 214
- UNHCR-AP, del III, mål 1.9: Staterna, UNHCR, icke-statliga organisationer och andra partner skall inrikta sig på ensamma barns behov, inklusive tillfällig placering i fosterfamiljer eller genom att utse en myndighetsperson eller någon annan vårdnadshavare, samt på övervakning av sådana åtgärder.

7. Registrering och dokumentation

Registrering och dokumentation är viktigt för att på lång sikt kunna tillgodose det ensamma barnets bästa. Detta ska ske genom ”twin-track”-intervjuer. Immigrationspersonal och gränspolis ska begränsa sina förhör till att sammanställa grundläggande information om barnets identitet. Intervjuer med invandrarmyndigheter ska alltid utföras i närvaro av ett juridiskt ombud, en vårdnadshavare eller någon annan person med mandat för uppgiften.

En fullständig sammanställning om barnets sociala bakgrund (se bilaga I) ska tas fram av behörig myndighet eller en därtill förordnad organisation, som ansvarar för barnets omvårdnad. Alla personer som förhör ensamma barn ska ha lämplig utbildning och sakkunskap.

- CRC, art. 8
- EU-res., art. 3.1
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.6 och 5.8–5.10

8. Åldersbestämning

Åldersbestämning omfattar fysiska, utvecklingsmässiga, psykiska och kulturella faktorer. Om det anses nödvändigt med en åldersbestämning, ska den utföras av oberoende yrkesutövare med lämpliga specialistkunskaper och med kännedom om barnets etniska och kulturella bakgrund.

Undersökningarna ska aldrig ske under tvång eller på ett kulturellt olämpligt sätt. Det är särskilt viktigt att säkerställa att de är anpassade efter barnets kön.

I osäkra fall ska en person som säger sig vara under 18 år förutsättas vara det, och ska provisoriskt behandlas som sådan.

Det är viktigt att komma ihåg att åldersbestämning inte är en exakt vetenskap och att en betydande felmarginal erfordras. Vid åldersbestämningen ska det ensamma barnet ges en fördel av det uppkomna tvivelsmålet.

- Flyktingkonventionen 1951, art. 31: Straff skall inte åläggas asylsökande som reser in i ett land illegalt om de kan uppvisa goda grunder för den illegala inresan.
- ECRE (Barn), § 9
- EU-res., art. 4.3: Åldersbedömningen bör göras objektivt. För sådana ändamål kan medlemsstaterna, med samtycke av den underårige, en särskilt utsedd vuxen företrädare eller institution, låta utbildad medicinsk personal göra ett medicinskt ålderstest.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.11
- UNHCR:s handbok, § 196–197

9. Skydd mot frihetsberövande

Ensamma barn ska inte frihetsberövas av skäl som hänger samman med deras ställning som invandrare. Detta skydd gäller till exempel kvarhållande vid gränsen i internationella zoner, i förvar, i poliscell, i fängelse eller i annan särskild frihetsberövande inrättning för ungdomar.

- CRC, art. 37 a: Barn skall inte utsättas för grym, omänsklig eller förnedrande behandling.
- CRC, art. 37 b
- ECHR, art.3
- ECHR, art. 5: Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet.
- ECRE (Barn), § 20
- EU-res., art. 2.3: Underåriga utan medföljande vuxen som måste stanna kvar vid gränsen tills ett beslut har fattats om de får stanna inom territoriet eller skall återsändas, bör få allt nödvändigt materiellt stöd och dito omvårdnad.
- ICCPR, art. 7: Ingen skall utsättas för tortyr eller för grym, omänsklig eller kränkande behandling eller bestraffning.
- ICCPR, art. 9: Ingen skall vara föremål för godtyckligt frihetsberövande eller kvarhållande.
- ICRMW, art. 16.4: Migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar skall inte utsättas vare sig individuellt eller kollektivt för godtyckligt frihetsberövande eller kvarhållande.
- FN-stadgan om skydd av ungdomar som berövats sin frihet
- UNHCR-AP, del III, mål 1.9
- UNHCR:s riktlinjer, § 7.6 och 7.7

10. Rätt att höras

Det ensamma barnets synpunkter och önskemål ska efterfrågas och övervägas när beslut som rör barnet fattas. Åtgärder ska vidtas för att underlätta barnets deltagande med hänsyn till barnets ålder och mognad. Ensamma barn har rätt att höras direkt eller via juridisk företrädare eller vårdnadshavare/rådgivare i rättsförfaranden. Ensamma barn ska beredas möjlighet och uppmuntras att uttrycka sina åsikter, sin oro och sina klagomål vad gäller sin omsorg och vårdnad, utbildning, hälsovård och juridiska representation.

- CRC, art. 12
- CRC, art. 25: Barn som är placerade på institution har rätt till återkommande granskningar av deras förhållanden.
- ECRE (Barn), § 25 och 26
- UNHCR-AP, del III, mål 6.2
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.14 och 5.15

11. Tillfällig omvårdnad – sjukvård, undervisning och utbildning

11.1 Tillfällig omvårdnad

Ensamma barn ska så snart som möjligt efter ankomst eller identifiering placeras i lämplig omvårdnad. De sociala myndigheterna ska noggrant bedöma barnets behov och i möjligaste mån undvika förändringar när det gäller omvårdnaden. Regelbunden översyn av omvårdnaden ska genomföras. Syskon ska bo tillsammans om det är till barnets bästa. I de fall då barnen bor eller placeras hos släktingar, ska dessa släktingars förmåga att ge lämplig omvårdnad bedömas och utredas. Ensamma barn över 16 år ska inte behandlas som ”de facto”-vuxna och placeras ensamma, utan vuxet stöd, på härbärke eller mottagningsförläggning.

Oavsett om de ensamma barnen placeras i fosterhem eller i förläggning ska de få omvårdnad av lämplig personal som förstår deras kulturella, språkliga och religiösa behov. Personalen ska ha en förståelse för de frågor som påverkar ensamma barn som söker asyl och migrerande barn.

Personal som arbetar med ensamma barn ska vara medveten om att barn har rätt till privatliv och till att ha en sekretessbelagd relation med vårdnadshavaren och/eller den juridiska företrädaren och andra talesmän.

Omsorgspersonal ska hjälpa barnet att utveckla kontakter med dess etniska gemenskap när så är möjligt.

Barn som är offer för människohandel ska inte hållas i förvar i syfte att skydda dem från de personer som har idkat handel med dem. Alternativa säkerhetsåtgärder som till exempel skyddat boende ska tas fram i samarbete med barnomsorgsmyndigheter.

För att kunna inrätta skyddsåtgärder, ska omsorgspersonal vid mottagningsförläggningar göras medvetna om problemet med människohandel med barn för ändamål som prostitution eller andra former av utnyttjande.

- CRC, art. 3.3 och 13
- CRC, art. 14: Barn har rätt till yttrandefrihet, tankefrihet och religionsfrihet.
- CRC, art. 15: Barn har rätt till föreningsfrihet.
- CRC, art. 16
- CRC, art. 19: Staterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande.
- CRC, art. 20.1, 20.3 och art. 25
- CRC, art. 26: Ett barn har rätt att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring.
- CRC, art. 27: Ett barn har rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.
- CRC, art. 30, 34, 35 och 36
- ECHR, art. 9: Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innebär rätten att byta religion eller tro och frihet att, antingen ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller privat ge uttryck för sin religion eller tro, i religionsutövning, undervisning, utövande och sedvänja.
- ECHR, art. 10: Alla har yttrandefrihet. Det innebär frihet att inneha åsikter, motta och vidarebefordra information och idéer utan inblandning av myndigheter och utan hänsyn till landgränser.
- ECHR, art. 11: Var och en har rätt att fritt och fredligt samlas och åtnjuta

- föreningsfrihet med andra.
- ECRE (Barn), § 12 och 19
  - EU-dir. Mottagande, art. 19.2: I möjligaste mån skall syskon hållas samman, varvid man skall beakta den berörde underåriges bästa, särskilt åldern och mognadsgraden. Underåriga skall byta inkvartering så sällan som möjligt.
  - EU-res., art. 3.2, 4 och 5 samt 4.4: Underåriga utan medföljande vuxen bör oavsett juridisk status ha rätt till nödvändigt skydd och grundläggande omsorg i enlighet med bestämmelserna i nationell lag. Medlemsstaterna bör normalt under asylförfarandet placera underåriga utan medföljande vuxen hos vuxna släktingar, ett familjehem, på ett mottagningscentrum som är särskilt avpassat för underåriga, eller i en annan form av inkvartering som är särskilt avpassad för underåriga.
  - ICCPR, art. 18.1: Alla skall ha rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.
  - CCPR, art. 19
  - ICCPR, art. 21: Alla skall ha rätt att fritt träffa andra.
  - ICCPR, art. 22: Alla skall ha rätt att fritt åtnjuta föreningsfrihet tillsammans med andra.
  - ICCPR, art. 24.1
  - ICESCR, art. 9: Konventionsstaterna i föreliggande överenskommelse erkänner allas rätt till social trygghet, innefattande socialförsäkring.
  - ICESCR, art. 11.1: Fördragsstaterna i föreliggande överenskommelse erkänner allas rätt till en nöjaktig levnadsstandard den enskilda och hans eller hennes familjemedlemmar, omfattande tillfredsställande föda, kläder och bostad, och till kontinuerlig förbättring av levnadsförhållandena.
  - UNHCR:s riktlinjer, § 7.1–7.5

11.2 Sjukvård

Ensamma barn ska ha tillgång till sjukvård på samma villkor som de barn som är medborgare i landet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas de hälsobehov hos barnen som är en följd av tidigare fysisk försakelse och ohälsa, funktionshinder, samt psykiska följder av våld, trauma och förlust, men även som effekt av rasism och främlingshat som de kan ha upplevt utomlands. För många ensamma barn är det avgörande med tillgång till terapi för att de ska kunna tillfriskna.

- CRC, art. 23: Barn med handikapp har rätt att åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv och har rätt till särskild vård.
- CRC, art. 24
- CRC, art. 39: Staterna skall vidta åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som på något sätt varit utsatta.
- CAT, art. 14: Offer för tortyr skall få upprättelse, skadestånd och rehabilitering.
- ECRE (Barn), § 36
- ECRE (Integration), § 120–133
- EU-dir. Mottagande, art. 13.2: Medlemsstaterna skall utfärda bestämmelser om materiella mottagningsvillkor för att garantera en levnadsstandard som täcker de asylsökandes behov i fråga om hälsa och uppehälle. Medlemsstaterna skall se till att kraven på levnadsstandard även uppfylls för personer med särskilda behov.
- EU-dir. Mottagande, art. 17.1: Medlemsstaterna skall beakta den speciella situationen för utsatta personer, till exempel underåriga och underåriga utan medföljande vuxen.
- EU-dir. Mottagande, art. 18.2: Barnets bästa skall komma i första rummet när

bestämmelser följs som berör underåriga.

- EU-res., art. 3.7: Underåriga utan medföljande vuxen bör få lämplig medicinsk vård. Särskild medicinsk eller annan hjälp bör ges till underåriga utan medföljande vuxen som har utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp, tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller väpnad konflikt.
- ICESCR, art. 12: Konventionsstaterna i föreliggande överenskommelser erkänner allas rätt att åtnjuta högsta möjliga fysiska och psykiska hälsa.
- ICRMW, art. 28: Migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar har rätt att få omedelbar sjukvård.
- UNHCR:s riktlinjer, § 7.9–7.11

11.3 Undervisning, språk och utbildning

Ensamma barn ska få tillgång till samma lagstadgade utbildning som de barn som är medborgare i landet. Skolorna behöver inta en flexibel och tillmötesgående hållning mot dessa barn och tillhandahålla andraspråksstöd. För att de ensamma barnen ska kunna bevara sin kulturella identitet ska de beredas tillgång till modersmålsundervisning. Äldre ensamma barn ska beredas möjlighet till yrkesutbildning och studier. Detta kommer troligen att öka deras chanser till ett bra liv om de återvänder till sina hemländer.

- CRC, art. 28: Barn har rätt till obligatorisk och kostnadsfri grundutbildning. Staterna skall uppmuntra utvecklingen av olika former av undervisning som följer efter grundutbildningen och göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn. Varje barn skall ha tillgång till studierådgivning och yrkesorientering.
- CRC, art. 29.1 c: Utbildningen skall syfta till att uppmuntra, bland annat, respekt för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden.
- CRC, art. 30
- CRC, art. 32: Barn har rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt.
- CDE, art. 3: Staterna skall vidta omedelbara åtgärder för att eliminera och förebygga diskriminering i undervisningen.
- CERD, art. 5, e V
- ER Unga migranter, § 6.
- ECRE (Barn), § 37–39
- EU-dir. Mottagande, art. 10.1: Medlemsstaterna skall bevilja underåriga asylsökande tillträde till utbildningsväsendet på liknande villkor som medborgarna i värdmedlemslandet. Medlemsstaterna får inte vägra någon att fortsätta sin skolgång endast på grund av att den underåriga uppnått laglig myndighetsålder.
- EU-dir. Mottagande, art. 10.2: Tillgången till utbildningssystemet skall ges senast tre månader från och med det att asylansökan lämnats in.
- EU-dir. Mottagande, art. 10.3: När tillträde till utbildningsväsendet inte är möjligt på grund av den underåriges särskilda situation kan medlemsstaten erbjuda annan form av undervisning.
- EU-res., art. 3.6: När det kan antas att en underårig i skolåldern utan medföljande vuxen kommer att vistas i en medlemsstat under en längre tid, bör den underåriga ges tillgång till det allmänna utbildningsväsendet på samma sätt som medborgarna i värdmedlemsstaten.
- Europeiska sociala stadgan, del I 7: Barn och ungdomar har rätt till särskilt skydd mot

fysiska och moraliska faror för vilka de är utsatta.

- Europeiska sociala stadgan, del I 9: Var och en har rätt till lämpliga resurser för yrkesorientering.
- ICESCR, art. 13.1: Utbildning skall möjliggöra för alla personer att fullständigt delta i ett fritt samhälle, främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer och alla raser och etniska eller religiösa grupper.
- ICRMW, art. 43 och 45: Familjemedlemmar till migrerande arbetstagare skall åtnjuta likabehandling med landets invånare vad gäller undervisning, yrkesorientering och utbildning.
- UDHR, art. 26: Var och en har rätt till undervisning.
- UNHCR-AP, del III, mål 6.2: Staterna skall för flyktingar lägga tonvikten på grundutbildningen och undervisning efter grundutbildningen.
- UNHCR:s riktlinjer, § 7.12–7.14

12. Asyl- och flyktingstatusprocessen

12.a Ensamma barn ska, oavsett ålder, aldrig nekas att söka asyl. De ska genomgå den vanliga processen och undantas från varje särskilt förfarande inklusive sådana som har med ”säkert tredje land” (fråga om tillåtlighet), ”uppenbarligen ogrundad” (påskyndad process) och ”säkert ursprungsland” att göra och från varje uppskjutande av beaktandet av deras asylanspråk på grund av att de kommer från ett ”land i omvälvning”.

- CRC, art. 22
- Flyktingkonventionen 1951: Artikel 1 i konventionen gör ingen åtskillnad med avseende på ålder. En person kan oavsett ålder bli erkänd som flykting.
- EU:s ministerråds slutsatser om länder i vilka det i allmänhet inte föreligger risk för allvarlig förföljelse, 1992
- EU:s ministerråds gemensamma ståndpunkt om en användning av uttrycket ”flykting”, mars 1996
- EU:s ministerråds resolution om harmoniserade riktlinjer för frågor som rör tredje mottagarland, 1992
- EU:s ministerråds resolution om uppenbart ogrundade asylansökningar, 1992
- ECRE (Barn), § 22–23
- EU-res., art. 4.1: Varje underårig utan medföljande vuxen bör ha rätt att ansöka om asyl.
- EU-res. Minimum, § 26–27: Åtgärder skall vidtas för ensamma barn som söker asyl, så att de representeras av en särskilt utsedd vuxen eller institution. Under den personliga intervjun kan en omyndig utan medföljande vårdnadshavare biträdas av den vuxna person eller av de företrädare för en organisation som avses ovan. Vid prövningen av en asylansökan från en omyndig utan medföljande vårdnadshavare skall hänsyn tas till den sökandes mentala utveckling och mognad.
- Protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, 1967
- UDHR, art. 14.1: ”Var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl från förföljelse.”
- UNHCR-AP, del II, gällande § 6: Fördragsstaterna till 1951 års flyktingkonvention uppmanar alla stater att vidta åtgärder för att stärka möjligheten till asyl och ägna särskild uppmärksamhet åt svaga grupper, däribland kvinnor och barn.
- UNHCR:s riktlinjer, §.4.1.

12.b Under varje stadium i asylprocessen, inklusive överklagande och omprövning, ska ensamma barn ha en juridisk företrädare som hjälper barnet med asylansökan. Juridiska företrädare ska tillhandahållas kostnadsfritt för barnet och dessa ska utöver att äga kunskaper om asylprocessen också vara skickliga på att företräda barn och vara medvetna om de särskilda former av förföljelse som barn utsätts för.

- CRC, art. 12
- CRC, art. 22
- ECRE (Barn), § 24
- UNHCR:s riktlinjer, § 4.2 och 8.3

12.1 Minimigarantier för prövning

12.1.1 Beslut om ett barns asylansökan ska fattas av behörig myndighet med kunskaper om asyl- och flyktingfrågor och om alla rättsliga instrument som rör barns rättigheter. Barn som får ett negativt första beslut ska ha rätt att överklaga/ompröva beslutet via en oberoende domstolsmyndighet. Den tidsperiod som sätts för överklagan ska vara rimlig. Barns ansökningar ska identifieras och prioriteras så att barnen inte behöver vänta alltför länge.

- ECRE (Barn), § 22, 24 och 28
- EU-res., art. 4.2: Med hänsyn till underårigas särskilda behov och deras utsatta situation bör medlemsstaterna behandla asylansökningar från underåriga utan medföljande vuxen som särskilt brådskande ärenden.
- EU-res. Minimum, 1995, § 26–27
- UNHCR:s riktlinjer, § 8.1, 8.2 och 8.5

12.1.2 Det är önskvärt, i synnerhet när det gäller yngre barn, barn med handikapp och barn som lider av psykologiskt trauma, att en oberoende expert genomför en bedömning av barnets förmåga att uttrycka en välgrundad rädsla för förföljelse och som även identifierar de svårigheter ett barn kan ha att återberätta smärtsamma händelser eller att avslöja känslig information.

- EU-res. Minimum, § 27
- ECRE (Barn), § 27
- UNHCR:s handbok, § 214

12.1.3 När det krävs intervjuer ska dessa genomföras på ett sätt som är anpassat till barn (pauser, ingen hotfull stämning) av personal som har utbildning i att höra barn. Vid varje intervju ska barnet ha sällskap av sin juridiska företrädare och, om barnet så önskar, av en vuxen som är betydelsefull för barnet (socialarbetare, släkting vårdnadshavare etcetera.). Ensamma barn ska kunna avlägga vittnesmål på olika sätt. De omfattar muntligt vittnesmål, teckningar och nedskrivningar, videoinspelade intervjuer med oberoende experter och vittnesmål via videolänk.

- CRC, art. 3.3
- ER-rek. Flygplatser, § 10 ii b.
- ECRE (Barn), § 26–27
- EU-res., art. 4.5
- UNHCR:s riktlinjer, § 4.2 och 8.4

12.2 Kriterier för beslut avseende ett barns ansökan

12.2.1 Definitionen av en flykting tillämpas för alla oavsett ålder. När varaktiga lösningar utarbetas ska noggrann uppmärksamhet ägnas åt att väga samman principerna för sammanhållning av familjen med den överordnade principen om barnets bästa. Myndigheterna ska beakta UNHCR:s handbok, Riktlinjer för skydd och omvårdnad av flyktingbarn och 1997 års riktlinjer, särskilt: barnets ålder, mognad och utvecklingsstadium, möjligheten att barn kan uttrycka sin rädsla på andra sätt än vuxna, sannolikheten att barn har begränsade kunskaper om förhållanden i sitt hemland, former av förföljelse som särskilt gäller barn, såsom rekrytering av barnsoldater, handel med barn för prostitution, sexuellt utnyttjande, kvinnlig könsstympning och tvångsarbete, situationen för barnets familj i hemlandet och, om det är känt, önskemål från föräldrar som skickat iväg sitt barn från landet för att skydda henne eller honom, det faktum att skadliga handlingar som kan betraktas som trakasserier eller diskriminering när en vuxen utsätts för dem, kan likställas med förföljelse när ett barn utsätts för dem, därför kan det bli nödvändigt att fästa större avseende vid vissa objektiva faktorer, och att utifrån dessa faktorer avgöra huruvida ett barn kan anses ha en välgrundad rädsla för förföljelse.

- CRC, art. 3, 12, 22, 32, 34, 35, 36 och 37
- CRC, art. 38: Staterna skall säkerställa att personer som inte uppnått 15 års ålder inte deltar direkt i väpnade konflikter.
- Protokoll 1 till CRC
- Protokoll 2 till CRC
- CAT, art. 1: Termen ”tortyr” innebär en handling genom vilken svår smärta eller lidande, vare sig det är fysiskt eller psykiskt, tillfogas en person avsiktligt i syfte att från honom eller henne utverka information eller en bekännelse, och straffa personen för en handling han/hon eller en tredje person har begått eller misstänks ha begått, eller skrämma eller tvinga honom/henne eller en tredje person, eller när smärta eller lidande, av någon anledning grundad på något slags diskriminering, tillfogas genom eller på uppmaning av eller med samtycke eller tyst medgivande av en offentlig tjänsteman eller en annan person som agerar i egenskap av sådan.
- ECHR, art. 4.1 och 4.2.2
- EU-res., art. 4.6: Vid prövning av en asylansökan från en underårig utan medföljande vuxen bör, utöver objektiva fakta och omständigheter, hänsyn tas till den underåriges ålder, mognad och mentala utveckling samt till att denne eventuellt har begränsad kunskap om förhållandena i sitt ursprungsland.
- CCPR, art. 8
- ICESCR, art. 10.3
- ILO C182, art. 3
- Protokoll 1, Tillägg till Genèvekonventionen av den 12 augusti 1949 om skydd för offer för internationella väpnade konflikter:
- Art. 77.2: Parterna i konflikt skall vidta alla åtgärder för att säkerställa att barn under 14 år inte direkt deltar i fientligheter.
- Protokoll II, Tillägg till Genèvekonventionen av den 12 augusti 1949 om skydd för offer för icke-internationella väpnade konflikter:
- Art. 4.3: Barn under 15 år skall inte rekryteras till väpnade styrkor eller tillåtas delta i

fientligheter.

- Protokoll om människohandel
- Flyktingbarn: Riktlinjer för skydd och omvårdnad, kapitel 8 och 9.
- RSICC, art. 8.2 b xxv och e vii: Uttagning till militärtjänst av barn under 15 år till nationella väpnade styrkor, väpnade styrkor eller grupper som använder dem aktivt i fientligheter är en krigsförbrytelse.
- UNHCR-AP, del III, mål 1.2: Staterna och UNHCR skall samarbeta för att garantera att myndigheterna tar hänsyn till kön och ålder vari ingår former av förföljelse som har köns- och åldersrelaterade aspekter.
- UNHCR:s riktlinjer, § 8.6–8.10, 9.7 och 10.4
- UNHCR:s handbok, § 203 och 213–219

12.2.2 Ensamma barn som inträder i vuxen ålder under asylprocessen (vilket ibland kallas "aged out") ska fortsatt behandlas på samma sätt som de som är under 18 år. I detta hänseende ska staterna eliminera onödiga dröjsmål som kan leda till att ett barn uppnår myndighetsålder med processen fortfarande pågående.

- ECRE (Barn), § 30
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.4 och 10.1

13. Varaktiga eller långsiktiga lösningar

13.1 Stanna i ett värdland/asylland

Ett ensamt barn kan tillåtas stanna i ett värdland av en eller flera av följande orsaker: hon eller han har erkänts som flykting, som en person med skyddsbehov eller har beviljats asyl, hon eller han får de facto-status som flykting eller får stanna av humanitära skäl därför att det inte är säkert att återvända till hemlandet på grund av, till exempel, väpnad konflikt och/eller att barnets föräldrar inte kan spåras och det inte finns någon lämplig vårdnadshavare i hemlandet eller av medicinska skäl, hon eller han är offer för människohandel och det är inte säkert att återvända till hemlandet, om det är klart att barnets bästa tillgodoses om han eller hon stannar i landet.

- CRC, art. 3
- ECRE (Barn), § 42
- EU-res., art. 5.2: Så länge ett återsändande inte är möjligt på dessa villkor bör medlemsstaterna i princip göra det möjligt för den underårige att stanna kvar på deras territorium.
- Protokoll om människohandel, art 7
- Flyktingbarn, Riktlinjer för skydd och omvårdnad
- UNHCR:s riktlinjer, § 9.1 och 9.4

13.2 Återförening av familj

Ensamma barn som söker asyl eller på annat sätt befinner sig i en europeisk stat, kan ibland ha familjemedlem(mar) i andra europeiska stater. Europeiska stater ska uttryckligen och proaktivt underlätta en återförening av familjen i den stat där barnets bästa uppfylls, enligt de garantier som fastställs i avsnitt 13.6. I alla situationer som rör ensamma barn ska de europeiska staterna underlätta en återförening av familjen i den stat där barnet bor om detta innebär att barnets bästa uppfylls. Om barnet har en familjemedlem i ett tredje land, och både barnet och familjemedlemmen önskar förenas i det landet, ska barnomsorgsmyndigheterna göra en noggrann undersökning av familjemedlemmens lämplighet att ta hand om barnet.

- CRC, art. 10.1
- ER Unga migranter, § 7 vii–ix.
- Dublin II art. 15.3: Om den asylsökande är ett ensamt barn som har en släkting eller släktingar i en annan medlemsstat som kan ta hand om barnet, skall medlemsstaterna om det är möjligt förena barnet med släktingen eller släktingarna, såvida det är till barnets bästa.
- ECHR, art. 8.1
- ECRE (Barn), § 32, 34 och 35
- ECRE (Integration), § 139
- EU-dir. Familj, art. 10.3 a: Om flyktingen är ett ensamt barn skall medlemsstaterna tillåta inresa och vistelse som syftar till familjens återförening när det gäller första gradens släktingar i direkt uppstigande led.

- EU-res., art. 5.3 a: De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna bör, med tanke på ett återsändande samarbete i syfte att återförening underåriga utan medföljande vuxen med de andra familjemedlemmarna antingen i ursprungslandet eller i det land där familjemedlemmarna vistas.
- EU:s ministerråds Resolution om harmonisering av de nationella regler som rör familjeåterförening, 3 juni 1993
- ICCPR, art. 23.1
- ICRMW, art. 44.1
- UNHCR-AP, del III, mål 1.2: Staterna skall införa eller förbättra det köns- och åldersmässiga skyddet i asylprocessen, med vederbörlig tonvikt på principen om familjesammanhållning.
- UNHCR:s riktlinjer, § 5.5, 10.5 och 10.11

13.3 Integration

13.3.1 Så snart ett ensamt barn tillåts stanna ska omvårdnadsmyndigheterna göra en noggrann bedömning av barnets situation (ta hänsyn till ålder, kön, omvårdnadsbakgrund, mental och fysisk hälsa, utbildning och familjesituationen i hemlandet). I samråd med barnet ska en långsiktig placering i samhället ordnas. En sådan kan naturligtvis vara en förlängning av den tillfälliga omvårdnadsplaceringen. Det är generellt sett önskvärt att barn under 15–16 års ålder får omvårdnad i en fosterfamilj som tillhör deras egen kultur. Äldre barn kan föredra eller kan må bra av en liten grupp i hemmiljö. Där ska det finnas omsorgspersonal som är vederbörligen utbildad och som är förtrogen med ensamma barns kulturella behov.

Som en princip ska syskon placeras tillsammans, såvida de inte har andra önskemål, eller det inte är till deras bästa. Om en syskongrupp har ett självständigt boende där det äldsta syskonet är ansvarigt, ska han eller hon få särskilt stöd och rådgivning.

Ensamma barn som uppnått myndig ålder ska erbjudas stöd genom ett ”eftervårdsprogram” under övergången till ett självständigt liv.

- CRC, art. 13, 14, 15, 16, 19, 20, 25, 26 och 27
- Flyktingkonventionen 1951, art. 21: Bestämmelser rörande bostäder för erkända flyktingar
- Flyktingkonventionen 1951, art. 23: Bestämmelser om ”allmänt bistånd” till erkända flyktingar
- Flyktingkonventionen 1951, art. 24: Bestämmelser om arbetsförhållanden och socialförsäkring för erkända flyktingar
- ECRE (Barn), § 19
- EU-res., art. 4.7: Så snart en underårig utan medföljande vuxen har beviljats flyktingstatus eller annat permanent uppehållstillstånd bör bostad för en längre tid ordnas.
- UNHCR:s riktlinjer, § 10.2–10.3 och 10.6–10.9

13.3.2 Ensamma barns rätt till undervisning och utbildning, sjukvård, språkstöd (enligt avsnitt 11.3) och anställning ska fortsätta på samma grunder som gäller för landets infödda barn och följa landets lagstiftning.

Ensamma barn som anlänt som underåriga och som fått stanna av humanitära skäl eller som fått något annat slags tillfälligt uppehållstillstånd som löper ut vid 18 års ålder, ska behandlas på ett generöst sätt när de uppnår myndig ålder och full hänsyn ska tas till deras utsatta ställning. De ska tillåtas stanna i värdlandet.

- CRC, art. 2, 3, 23, 24, 28, 29.1 c och 30
- CRC, art. 31: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation lämpligt för barnets ålder och rätt att fritt delta i konst- och kulturliv. Konventionsstaterna skall respektera och främja dessa rättigheter och skall uppmuntra tillhandahållande av lämpliga och jämlika möjligheter avseende kulturella, konstnärliga, rekreations- och fritidsaktiviteter.
- CRC, art. 39
- Flyktingkonventionen 1951, art. 22: Utbildningsrättigheter för erkända flyktingar.
- ECRE (Barn), § 36–41
- ECRE (Integration), § 103–107
- UNHCR:s riktlinjer, § 10.10

13.4 Adoption

Adoption är sällan, om någonsin, en lämplig lösning för ett ensamt barn. Innan adoption kan anses genomförbart eller önskvärt är det nödvändigt med en noggrann bedömning av barnets familjeförhållanden i hemlandet, vilken ska utföras av en behörig organisation. Tydliga tillvägagångssätt beskrivs i rekommendationen från Haagkonferensen för internationell privaträtt.

- CRC, art. 21: Staternas skyldigheter med hänsyn till internationell adoption.
- Haagkonventionen 1993
- Rekommendation om tillämpningen avseende flyktingbarn och andra barn som befinner sig i annat land av Haagkonventionen om skydd för barn och samarbete i frågor som rör internationell adoption, okt. 1994
- UNHCR:s riktlinjer, § 10.4 och 10.8

13.5 Identitet och nationalitet

Ensamma barn som befins vara statslösa, ska få hjälp att erhålla medborgarskap.

- CRC, art. 7.1: Barn har rätt att förvärva ett medborgarskap.
- Flyktingkonventionen 1951, art. 27 och 28: Staterna skall utställa identitets- och resehandlingar för erkända flyktingar.
- Flyktingkonventionen 1951, art. 34: Staterna skall underlätta naturalisering av flyktingar.
- Konventionen om statslösa personers rättsliga ställning, 1954, art. 32: Staterna skall underlätta naturalisering av statslösa personer.
- CRS
- ICCPR, art. 24.3: Varje barn har rätt att förvärva ett medborgarskap.

13.6 Återvända till ett ursprungsland

13.6.1 Området är komplext och det krävs detaljerad handledning om införandet av god praxis. Ett ensamt barn ska endast skickas tillbaka om detta anses vara för barnets bästa. Alla andra överväganden som till exempel bekämpning av illegal invandring ska komma i andra hand.

Det bästa är att familjeåterföreningar och återvändande sker frivilligt. Barn ska få fullständig information och få uttrycka sin åsikt, vilken ska tas hänsyn till, under hela processen. Hur länge ett barn har varit ifrån hemlandet och barnets ålder är viktiga faktorer att ta hänsyn till i processen.

- CRC, art. 3
- Protokoll om definition av människohandel, art 8: Staterna skall underlätta repatriering av offer för människohandel
- Flyktingbarn: Riktlinjer för skydd och omvårdnad, UNHCR, 1994, s. 138–144
- UNHCR:s riktlinjer, § 9.4 och 10–12

13.6.2 Innan ett ensamt barn kan skickas tillbaka till hemlandet ska följande gälla: att en noggrann bedömning genomförs huruvida det är säkert att skicka tillbaka barnet till hemlandet, med beaktande av riskerna för förföljelse, för inblandning i väpnade konflikter, för våld och misshandel och för att utnyttjas, att barnets vårdnadshavare/företrädare i värdlandet samtycker till att ett återvändande överensstämmer med barnets bästa, att en noggrann bedömning av familjesituationen i hemlandet genomförs. Det är nödvändigt att undersöka huruvida barnets familj (föräldrar eller familjemedlemmar) har möjlighet att ge lämplig omvårdnad, att en noggrann bedömning görs av tillgång till mat, bostad, sjukvård, utbildning, yrkesutbildning och anställningsmöjligheter i hemlandet, att dessa utredningar görs av en yrkesmässig och oberoende organisation (som är annan än det organ eller den/de person/er som fattat det första beslutet om barnets ansökan om flyktingstatus eller annat anspråk) och ska vara objektiva, opolitiska och väga in barnets bästa i vart och ett av fallen, att barnets föräldrar, släktingar eller annan vuxen vårdnadshavare samtycker till att stå för omedelbar och långsiktig vårdnad vid barnets ankomst till hemlandet. Familjens synpunkter på barnets återkomst ska undersökas och beaktas, att barnet är fullt informerat och blir rådfrågat under varje stadium och får lämplig rådgivning och lämpligt stöd; även barnets åsikter om ett återvändande ska beaktas med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad, att kontakt mellan barnet och familjen underlättas före återkomsten, att barnet vederbörligen åtföljs under återresan, att barnets välmåga effektivt kontrolleras av behörig myndighet efter återvändandet. Barn som är offer för människohandel ska aldrig skickas tillbaka till hemlandet utan en grundlig bedömning av familjemiljön och de möjliga riskerna för repressalier eller ytterligare människohandel, i syfte att säkerställa att barnet återvänder till en säker miljö. Ensamma barn som anländer som underåriga men som uppnått 18 års ålder och inte fått tillstånd att stanna i mottagarlandet ska behandlas som utsatta barn och rådfrågas om de villkor som krävs för en lyckosam reintegrering i hemlandet.

- CRC, art. 3
- CRC, art. 5: Staterna skall respektera föräldrars och släktingars rättigheter eller

- åligganden för att ge barnet lämplig vägledning och rådgivning
- CRC, art. 6, 12, 19, 20, 24, 27, 28, 34, 35, 36, 37 a, 38 och 39
  - Flyktingkonventionen 1951, art. 32.1: Staterna skall inte förvisa en flykting lagligen på deras territorium.
  - Flyktingkonventionen 1951, art. 33
  - CAT, art. 3
  - ER-rek. om avvisning, § 13.5 h: ensamma barn skall behandlas efter sin ålder och skall omedelbart tas om hand av en domare specialiserad på ungdomsmål och få tillgång till oberoende juridisk rådgivning och representation.
  - ER Unga migranter, § 7 x
  - ECRE (Barn), § 33 och 42
  - EU-res., art. 5
  - UNHCR-AP, del III, mål 2.7: Stater som arbetar i samråd med lämpliga mellanstatliga organisationer skall utveckla strategier för att främja återsändande och nytt beviljande av inträde för personer som inte är i behov av internationellt skydd, det skall ske på ett humant sätt och med full respekt för deras mänskliga rättigheter och värde, utan tillgripande av överdrivet tvång, och då det gäller barn, ta vederbörlig hänsyn till barnens bästa.
  - UNHCR:s riktlinjer, § 9.4, 9.5, 10.5, 10.12–10.14

BILAGA I

Social historia

Se avsnitt C7. Följande uppgifter om ett barn skall inhämtas av den organisation som ansvarar för barnets omvårdnad:

1. Information om familjen (i hemlandet eller på annan plats)
  2. Information om andra än familjemedlemmar som är betydelsefulla för barnet
  3. De omständigheter under vilka barnet påträffades/identifierades
  4. Information som rör barnets separation från sin familj
  5. Information om barnets livsvillkor före och efter separationen
  6. Barnets fysiska tillstånd, hälsa och tidigare sjukdomshistoria
  7. Tidigare skolgång (obligatorisk och icke-obligatorisk)
  8. Nuvarande omvårdnad
  9. Barnets önskemål och planer inför framtiden
  10. Preliminär bedömning av barnets mentala och känslomässiga utveckling och mognad
  11. Åldersbedömning
- (UNHCR:s riktlinjer, § 5.9)

BILAGA II

Internationell och lokal lagstiftning, policy och riktlinjer

1. Internationella dokument om barnets rättigheter och skydd

- Konventionen om skydd för underåriga, 1961
- Konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, 1980
- Haagkonferensen för internationell privaträtt
- Haagkonventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i fråga om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, 1996 (har ännu ej trätt i kraft)
- Haagkonventionen om skydd för barn och samarbete i frågor som rör internationell adoption, 1993
- ILO-konventionen om förbud och omedelbara åtgärder för eliminering av de värsta formerna av barnarbete, C182, 1999
- Fakultativt protokoll om barns inblandning i väpnad konflikt, 2000
- Fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, 2000
- Rekommendation om tillämpningen avseende flyktingbarn och andra barn som befinner sig i annat land av Haagkonventionen om skydd för barn och samarbete i frågor som rör internationell adoption, Haagkonferensen om internationell privaträtt, okt. 1994
- FN:s konvention om barnets rättigheter, 1989
- FN-stadgan om skydd av ungdomar som berövats sin frihet, 1990
- FN:s minimistandardregler för rättskipning rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna), 1985

2. Internationell rätt

- Konventionen mot diskriminering inom undervisningen, 1960
- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig förnedrande behandling eller bestraffning, 1984
- Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, 1979
- Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, 1965
- FN:s konvention om begränsning av statslöshet, 1961
- Konventionen om statslösa personers rättsliga ställning, 1954
- Internationell konvention om skydd av rättigheterna hos alla migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, 1990
- Internationell konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna, 1966 (och fakultativt protokoll)
- Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, 1966
- Tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen av den 12 augusti 1949 om skydd för offer för internationella väpnade konflikter (protokoll I), den 8 juni 1977, art. 77 och 78
- Tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen av den 12 augusti 1949 om skydd för offer för icke-internationella väpnade konflikter (protokoll II), den 8 juni 1977, art. 4
- Protokoll mot smuggling av migranter till lands, med flyg och till sjöss, tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, 2000
- Protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, 1967
- Protokoll för att förebygga, bekämpa och bestraffa människohandel, särskilt kvinno- och barnhandel, tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, 2000
- Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen, 1998
- FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, Palermo, 2000
- FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning, 1951
- Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna, 1948

3. Europeiska dokument

- Europakonventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig förnedrande behandling eller bestraffning, 1987
- Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (och protokoll), 1950
- Europakonventionen om adoption av barn av den 24 april 1967
- Europakonventionen om barnets rättigheter av den 25 januari 1996
- Europakonventionen om utomäktenskapliga barns rättsliga ställning av den 15 oktober 1975
- Europakonventionen om erkännande och verkställighet av avgörande rörande vårdnad om barn samt

om återställande av vård om barn av den 20 maj 1980

- Europeiska sociala stadgan, 1961

4. Europeiska unionens lagstiftning om asyl och immigration

- Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, december 2000
- Rådets direktiv 2001/40/EG om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredje land
- Rådets direktiv 2001/55/EC av den 20 juli 2000 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta
- Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening
- Rådets direktiv 2003/9/EG om miniminormer för mottagande av asylsökande
- Rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat, 2003 (Dublin II)
- Rådets förordning (EG) nr 2725/2000 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen
- EU-kommissionens meddelande om förvaltning av EU-medlemsstaternas yttre gränser, maj 2002
- Europakonvention om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, 1985 (Schengenavtalet)
- Rambeslut om bekämpande av människohandel, september 2002
- Plan för att bekämpa illegal immigration och människohandel, Europeiska rådet, juni 2002
- Konvention om tillämpning av Schengenavtalet, 1990

5. UNHCR:s riktlinjer och UNHCR:s exekutivkommitté

- Riktlinjer om policy och förfaranden vid behandlingen av underåriga utan medföljande vuxen som söker asyl, 1997
- Handbok om förfaranden och kriterier för fastställande av flyktingstatus, 1992.
- Flyktingbarn: Riktlinjer om skydd och omvårdnad, 1994
- Vidarebosättning av flyktingar: En internationell handbok om mottagande och integration, kapitel 3.3, Investera i framtiden: Flyktingbarn och ungdomar, 2002
- UNHCR Agenda för skydd, 2002
- UNHCR:s exekutivkommittés slutsats nr 47 (1987) om ”Flyktingbarn”
- UNHCR:s exekutivkommittés slutsats nr 59 (1989) om ”Flyktingbarn”
- UNHCR:s exekutivkommittés slutsats nr 84 (1997) om ”Flyktingbarn och flyktingungdomar”
- UNHCR:s exekutivkommittés slutsats nr 88 (1999) om ”Skydd av flyktings familj”
- UNHCR:s Riktlinjer för undantag, 1996
- Att arbeta med barn utan medföljande vuxen: Ett gemenskapsbaserat tillvägagångssätt, 1996

6. FN-deklarationer, FN-resolutioner och riktlinjer

- Deklaration om sociala och rättsliga principer avseende skydd och välfärd för kvinnor och barn, med särskild hänvisning till fosterhemsplacering och nationell och internationell adoption, 1986
- Deklaration om mänskliga rättigheter för personer som inte är medborgare i landet de lever i, 1985
- Deklaration om rättigheter för människor som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter, 1992
- UNHCHR:s rekommenderade principer och riktlinjer om mänskliga rättigheter och människohandel, E/2002/68/bil.1, den 20 maj 2002
- UNHCHR:s underkommissions resolution om mänskliga rättigheter 2002/51 om människohandel med kvinnor och flickor

7. Europeiska unionens resolutioner och rekommendationer

- Brysseldeklarationen om förebyggande åtgärder och kamp mot människohandel, den 29 november 2002, JAI 280, SOC 572
- Slutsatser om länder i vilka det i allmänhet inte föreligger risk för allvarlig förföljelse, ministerrådet, 1992
- Slutsatser om mottagningsvillkoren för asylsökande, ministerrådet, september 2000
- Rådets beslut om övervakning av genomförandet av dokument som antagits avseende asyl, ministerrådet, juni 1997

- Gemensam åtgärd för att bekämpa människohandel och sexuellt utnyttjande av barn, ministerrådet, februari 1997 (97/1 54/RIF)
- Gemensam ståndpunkt av den 4 mars 1996 antagen av rådet på grundval av artikel k.3 i fördraget om Europeiska unionen om harmoniserad användning av uttrycket ”flykting” i artikel 1 i Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning (96/196/RIF)
- Resolution om ansvarsfördelning vid mottagande av och tillfällig vistelse för fördrivna personer, ministerrådet, september 1995
- Resolution om en harmoniserade riktlinjer för frågor som rör tredje mottagarland, ministerrådet, 1992
- Resolution om uppenbart ogrundade asylansökningar, ministerrådet, 1992
- Resolution om minimigarantier vid handläggning av asylärenden, ministerrådet, juni 1995
- Resolution om harmonisering av nationella regler angående familjeåterförening, ministerrådet, juni 1993
- Resolution om underåriga medborgare i tredje land utan medföljande vuxen, ministerrådet, juni 1997 (97/C 221/03)

8. Europarådets resolutioner och rekommendationer

- Ministerkommitténs rekommendation nr R (91) 11 om sexuellt utnyttjande, pornografi och prostitution, samt människohandel bland barn och ungdomar
- Ministerkommitténs rekommendation nr R (2000) 11 om åtgärder mot människohandel som avser sexuellt utnyttjande
- Slutförklaring av den 7:e ministerkonferensen ansvarig för migrationsfrågor, september 2002
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1237 (1994) om situationen för asylsökande vars asylansökan har avslagits
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1309 (1996) om utbildning av personal som mottar asylsökande vid gränsen
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1327 (1997) om skydd och förstärkning av de mänskliga rättigheterna för flyktingar och asylsökande i Europa
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1475 (2000). Asylsökandes ankomst till europeiska flygplatser
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1547 (2002) om avvisningsregler enligt de mänskliga rättigheterna förstärkt med respekt för säkerhet och värdighet
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1577 (2002), Införandet av en stadga om oreglerad invandring
- Parlamentariska församlingens rekommendation 1596 (2003). Unga migranternas situation i Europa

9. OSSE-dokument

- OSSE:s handlingsplan för att bekämpa människohandel, Maastrichts ministermöte, 2003

10. Europeiska rådets ståndpunkter om flyktingar och landsförvisade

- Europeiska rådet om flyktingar och landsförvisade: Ståndpunkt om flyktingbarn, 1996
- Europeiska rådet om flyktingar och landsförvisade: Ståndpunkt om integrationen av flyktingar i Europa, december 2002

BILAGA III

Referenser

Först följer konventionen om barnets rättigheter och tilläggsprotokoll, följt av förkortningar som används samt ett utdrag ur aktuell artikel eller paragraf eller en länk till texten.

CRC, FN:s konvention om barnets rättigheter, 1989

Art. 2.1: Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

Art. 2.2: Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Art. 3.1: Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

Art. 3.3: Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

Art. 5: Konventionsstaterna skall respektera det ansvar och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar eller där så är tillämpligt, medlemmar av den utvidgande familjen eller gemenskapen enligt lokal sedvänja, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention.

Art. 6.1: Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till liv.

Art. 7.1: Barnet skall registreras omedelbart efter födelsen och skall ha rätt från födelsen till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och så långt det är möjligt, rätt att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.

Art. 8.1: Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.

Art. 8.2: Om ett barn olagligt berövas en del eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.

Art. 9.3: Konventionsstaterna skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena av eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

Art 9.4: Då ett sådant åtskiljande är följden av åtgärder som en konventionsstat tagit initiativet till, t ex frihetsberövande, fängslande, utvisning, förvisning eller dödsfall (innefattande dödsfall oavsett orsak medan personen är frihetsberövad) gentemot den ena av eller båda föräldrarna eller barnet, skall den konventionsstaten på begäran ge föräldrarna, barnet eller om så är lämpligt, någon annan medlem av familjen de väsentliga upplysningarna om den/de frånvarande familjemedlemmarnas vistelseort, såvida inte lämnandet av upplysningarna skulle vara till skada för barnet. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte i sig medför negativa följder för den/de personer som berörs.

Art. 10.1: I enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9, punkt 1, skall ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj.

Art. 10.2: Ett barn vars föräldrar är bosatta i olika stater skall ha rätt, utom i undantagsfall, att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna. Konventionsstaterna skall för detta ändamål och i enlighet med sin förpliktelse under artikel 9, punkt 1, respektera barnets och dess föräldrars rätt att lämna vilket land som helst, innefattande sitt eget, och att resa in i sitt eget land. Rätten att lämna ett land skall vara underkastad endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (*ordre public*), folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter samt är förenliga med övriga i denna konvention erkända rättigheter.

Art. 12.1: Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Art. 12.2: För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Art. 13.1: Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

Art. 13.2: Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga:

- a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller
- b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (*ordre public*) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Art. 14.1: Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Art. 14.2: Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och i förekommande fall, vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt.

Art. 14.3: Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.

Art. 15.1: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomst.

Art. 15.2: Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, den allmänna ordningen (*ordre public*) för skyddandet av folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter.

Art. 16.1: Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.

Art. 16.2: Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

Art. 17: Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och skall säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa. Konventionsstaterna skall för detta ändamål:

- a) uppmuntra massmedier att sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet och i enlighet med andan i artikel 29;
- b) uppmuntra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella och internationella källor;
- c) uppmuntra produktion och spridning av barnböcker;
- d) uppmuntra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller en urbefolkning;
- e) uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är

till skada för barnets välfärd, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18.

Art. 18.2: För att garantera och främja de rättigheter som anges i denna konvention skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn.

Art. 19.1: Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård.

Art. 19.2: Sådana skyddsåtgärder bör, på det sätt som kan vara lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och dem som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa samt, om så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande.

Art. 20.1: Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida.

Art. 20.3: Sådan omvårdnad kan bl.a. innefatta placering i fosterhem, kafalah i islamsk rätt, adoption eller om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn. Då lösningar övervägs skall vederbörlig hänsyn tas till önskvärdheten av kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Art. 21: Konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa främst beaktas och skall:

- a) säkerställa att adoption av ett barn godkänns endast av behöriga myndigheter, som i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden och på grundval av all relevant och tillförlitlig information beslutar att adoptionen kan tillåtas med hänsyn till barnets ställning i förhållande till föräldrar, släktingar och vårdnadshavare och att, om så krävs, de personer som berörs har givit sitt fulla samtycke till adoptionen på grund av sådan rådgivning som kan behövas;
- b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adoptivfamilj eller inte kan tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland;
- c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption;
- d) vidta alla lämpliga åtgärder för att vid internationell adoption säkerställa att placeringen inte leder till otillbörlig ekonomisk vinst för de personer som medverkar i denna;
- e) främja, där så är lämpligt, målen i denna artikel genom att ingå bilaterala eller multilaterala arrangemang eller överenskommelser och inom denna ram sträva efter att säkerställa att placeringen av barnet i ett annat land sker genom behöriga myndigheter eller organ.

Art. 22.1: Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett barn som söker flyktingstatus eller anses som flykting i enlighet med tillämplig internationell eller nationell rätt och tillämpliga förfaranden och oberoende av om det kommer ensamt eller är åtföljt av sina föräldrar eller någon annan person, erhåller lämpligt skydd och humanitärt bistånd vid åtnjutandet av de tillämpliga rättigheter som anges i denna konvention och i andra internationella instrument rörande mänskliga rättigheter eller humanitär rätt, som nämnda stater tillträtt.

Art. 22.2: För detta ändamål skall konventionsstaterna, på sätt de finner lämpligt, samarbeta i varje ansträngning som görs av Förenta nationerna och andra behöriga mellanstatliga organisationer eller icke-statliga organisationer, som samarbetar med Förenta nationerna, för att skydda och bistå ett sådant barn och för att spåra föräldrarna eller andra familjemedlemmar till ett flyktingbarn i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att barnet skall kunna återförenas med sin familj. I så fall då föräldrar eller andra familjemedlemmar inte kan påträffas, skall barnet ges samma skydd som varje annat barn som varaktigt eller tillfälligt berövats sin familjemiljö av något skäl, i enlighet med denna konvention.

Art. 23.1: Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett

fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Art. 23.2: Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.

Art. 23.3: Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.

Art. 23.4: Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Art. 24.1: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård.

Art. 24.2: Konventionsstaterna skall sträva efter att till fullo förverkliga denna rätt och skall särskilt vidta lämpliga åtgärder för att:

- a) minska spädbarns- och barnadödligheten;
- b) säkerställa att alla barn tillhandahålls nödvändig sjukvård och hälsovård med tonvikt på utveckling av primärhälsovården;
- c) bekämpa sjukdom och undernäring, däri inbegripet åtgärder inom ramen för primärhälsovården, genom bl.a. utnyttjande av lätt tillgänglig teknik och genom att tillhandahålla näringsrika livsmedel i tillräcklig omfattning och rent dricksvatten, med beaktande av de faror och risker som miljöförstöring innebär;
- d) säkerställa tillfredsställande hälsovård för mödrar före och efter förlossningen;
- e) säkerställa att alla grupper i samhället, särskilt föräldrar och barn, får information om och har tillgång till undervisning om barnhälsovård och näringslära, fördelarna med amning, hygien och ren miljö och förebyggande av olycksfall samt får stöd vid användning av sådana grundläggande kunskaper;
- f) utveckla förebyggande hälsovård, föräldrarådgivning samt undervisning om och hjälp i familjeplaneringsfrågor.

Art. 24.3: Konventionsstaterna skall vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

Art. 24.4: Konventionsstaterna åtar sig att främja och uppmuntra internationellt samarbete i syfte att gradvis uppnå det fulla förverkligandet av den rätt som erkänns i denna artikel. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Art. 25: Konventionsstaterna erkänner rätten för ett barn som har omhändertagits av behöriga myndigheter för omvårdnad, skydd eller behandling av sin fysiska eller psykiska hälsa till regelbunden översyn av den behandling som barnet får och alla andra omständigheter rörande barnets omhändertagande.

Art. 26.1: Konventionsstaterna skall erkänna rätten för varje barn att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring och skall vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med sin nationella lagstiftning.

Art. 26.2: Förmånerna skall, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning.

Art. 27.1: Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

Art. 27.2: Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.

Art. 27.3: Konventionsstaterna skall i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder, och bostäder.

Art. 27.4: Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa indrivning av underhåll för barnet från föräldrar eller andra som har ekonomiskt ansvar för barnet, både inom konventionsstaten och från utlandet. Särskilt i de fall då den person som har det ekonomiska ansvaret för barnet bor i en annan stat än barnet skall konventionsstaterna främja såväl anslutning till internationella överenskommelser eller ingående av sådana överenskommelser som upprättande av andra lämpliga arrangemang.

Art. 28.1: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt:

- a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla;
- b) uppmuntra utvecklingen av olika former av undervisning som följer efter grundutbildningen, innefattande såväl allmän utbildning som yrkesutbildning, göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn samt vidta lämpliga åtgärder såsom införande av kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov;
- c) göra högre utbildning tillgänglig för alla på grundval av förmåga genom varje lämpligt medel;
- d) göra studierådgivning och yrkesorientering tillgänglig och åtkomlig för alla barn;
- e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

Art. 28.2: Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention.

Art. 28.3: Konventionsstaterna skall främja och uppmuntra internationellt samarbete i utbildningsfrågor, särskilt i syfte att bidra till att avskaffa okunnighet och analfabetism i hela världen och för att underlätta tillgång till vetenskaplig och teknisk kunskap och moderna undervisningsmetoder. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Art. 29.1 c: Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning skall syfta till att: utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen.

Art. 30: I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Art. 31.1: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Art. 31.2: Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

Art. 32: Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling.

Art. 34: Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall konventionsstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra:

- a) att ett barn förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling;

- b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olaglig sexuell verksamhet;
- c) att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.

Art. 35: Konventionsstaterna skall vidta lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form.

Art. 36: Konventionsstaterna skall skydda barnet mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende.

Art. 37 a: Konventionsstaterna skall säkerställa att inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får ådömas brott som begåtts av personer under 18 års ålder;

Art. 37 b: Konventionsstaterna skall säkerställa att inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn skall ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.

Art. 38: Konventionsstaterna åtar sig att respektera och säkerställa respekt för regler i internationell humanitär rätt som är tillämpliga på dem i väpnade konflikter och som är relevanta för barnet.

Art. 39: Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp; tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning; eller väpnade konflikter. Sådan rehabilitering och sådan återanpassning skall äga rum i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Protokoll 1 till CRC, fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, 2000

Art. 3: Protokollet kräver kriminalisering av sexuellt utnyttjande av barn och människohandel med barn oavsett syfte (organtransplantation, adoption, prostitution, barnarbete).

Art 8.1: Staterna skall vidta lämpliga åtgärder för att värna det bästa för barn som är offer för sexuellt utnyttjande och människohandel.

Protokoll 2 till CRC, fakultativt protokoll om barns inblandning i väpnad konflikt, 2000

Länk: <http://www.unhchr.ch/html/menu2/6/protocolchild.htm>

1951 års flyktingkonvention

Art. 31: Fördragsslutande stat skall icke för olovlig inresa eller olovligt uppehåll bestraffa flykting, som anlänt direkt från område varest hans liv eller frihet var i fara på sätt i artikel 1 avses och som utan tillstånd inrest eller uppehåller sig inom den fördragsslutande statens område, under förutsättning att flyktingen utan dröjsmål anmäler sig hos myndigheterna och visar godtagbara skäl för sin olovliga inresa eller sitt olovliga uppehåll.

Art. 33: Stater skall inte återsända en flykting till ett land där hans eller hennes liv eller frihet är hotat enligt art.1.

CAT, Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig förnedrande behandling eller bestraffning, 1984

Art. 3: Ingen stat skall återsända en person till ett land där han eller hon riskerar att bli torterad.

CERD, Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, 1965

Länk: http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_icerd.htm

CRS, FN:s konvention om begränsning av statslöshet, 1961

Länk: <http://www.unhcr.md/article/convstateless61.htm>

ECHR, Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (och protokoll), 1950

Art.3. Ingen skall utsättas för tortyr eller för omänsklig eller kränkande behandling eller bestraffning.

Art. 4: Ingen skall hållas i slaveri eller utsättas för tvångsarbete.

Art. 8.1: Var och en har rätt till respekt för hans eller hennes privat- och familjeliv, hem och korrespondens.

ECRE (Barn), Europeiska rådet om flyktingar och landsförvisade: Ståndpunkt om flyktingbarn, 1996

Länk: <http://www.ecre.org/positions/children.pdf>

ECRE (Integration), Europeiska rådet om flyktingar och landsförvisade: Ståndpunkt och integrationen av flyktingar i Europa, december 2002

Länk: <http://www.ecre.org/positions/integ02.pdf>

ER-ministrar 91, Europarådets ministerkommittés rekommendationer nr R (91) 11 om sexuellt utnyttjande, pornografi och prostitution, samt människohandel, bland barn och ungdomar

Länk: http://cm.coe.int/ta/rec/1991/91r1_1.htm

ER-ministrar 2000, Europarådets ministerkommittés rekommendation nr R (2000) 11 om åtgärder mot människohandel som avser sexuellt utnyttjande

Länk: http://cm.coe.int/ta/rec/2000/2000r1_1.htm

ER-rek. Flygplatser, Europarådets parlamentariska församling, rekommendation 1475 (2000) Asylsökandes ankomst till europeiska flygplatser

Länk: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/TA00/EREC1475.htm>

ER-rek. Utbildning av personal, Europarådets parlamentariska församling, rekommendation 1309 (1996) om utbildning av personal som mottar asylsökande vid gränsen

Länk: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/EREC1309.htm>

ER Unga migranter, Europarådets parlamentariska församling, rekommendation 1596 (2003). Unga migranternas situation i Europa

Länk: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta03/EREC1596.htm>

EU-res. Minimidirektivet, Rådets resolution om minimigarantier vid handläggning av asylärenden, juni 1995

§ 1: Handläggningen av asylärenden skall genomföras helt i överensstämmelse dels med Genèvekonventionen av 1951 och New York-protokollet av 1967 om flyktingars rättsliga ställning, dels med övriga internationella rättsliga förpliktelser i fråga om flyktingar och mänskliga rättigheter. Vid

handläggningen skall särskilt iaktas artikel 1 i 1951 års konvention, där begreppet ”flykting” definieras, artikel 33 om principen om ”non-refoulement”, och artikel 35 om samarbete med Förenta nationernas flyktingkommissariat, särskilt för att underlätta dess uppgift att övervaka tillämpningen av konventionens bestämmelser.

§ 26: Åtgärder skall vidtas så att asylsökande omyndiga utan medföljande vårdnadshavare företräds av en organisation eller av en utsedd ansvarig vuxen, om den nationella lagstiftningen inte ger dem rättskapacitet. Under den personliga intervjun kan en omyndig utan medföljande vårdnadshavare biträdas av den vuxna person eller av de företrädare för en organisation som avses ovan. Dessa personer skall bevaka den omyndiges intressen.

§ 27: Vid prövningen av en asylansökan från en omyndig utan medföljande vårdnadshavare skall hänsyn tas till den sökandes mentala utveckling och mognad.

EU-res., Resolution om underåriga medborgare i tredje land utan medföljande vuxen, EU:s ministerråd, juni 1997 (97/C 221/03)

Art. 2.3: Underåriga utan medföljande vuxen, vilka enligt nationella bestämmelser måste stanna kvar vid gränsen tills ett beslut har fattats om de får stanna inom territoriet eller skall återsändas, bör få allt nödvändigt materiellt stöd och dito omvårdnad som täcker deras grundläggande behov, såsom mat, en för åldern lämplig bostad, möjligheter att sköta hygien samt läkarvård.

Art. 3.1: Medlemsstaterna bör bemöda sig om att så snart som möjligt efter ankomsten fastställa en underårigs identitet samt det faktum att han saknar medföljande vuxen. Uppgifter om en underårig persons identitet och situation kan fås fram på olika sätt, i synnerhet genom ett lämpligt samtal med vederbörande, vilket bör äga rum så snart som möjligt och på ett sätt som är anpassat till dennes ålder. Den erhållna uppgifterna bör sammanställas på ett fullständigt sätt. Vid begäran, mottagande, vidarebefordran och lagring av erhållna uppgifter bör särskild omsorg iaktas och uppgifterna bör behandlas konfidentiellt, särskilt i fråga om asylsökande, för att skydda såväl den underårige som familjemedlemmarna. Dessa tidiga uppgifter kan i synnerhet förbättra möjligheterna för att den underårige skall kunna återförenas med sin familj i ursprungslandet eller i ett tredje land.

Art. 3.2: Underåriga utan medföljande vuxen bör oavsett juridisk status ha rätt till nödvändigt skydd och grundläggande omsorg i enlighet med bestämmelserna i nationell lag.

Art. 3.3: Medlemsstaterna bör, med tanke på återförening, bemöda sig om att snarast möjligt spåra familjemedlemmar till en underårig utan medföljande vuxen eller fastställa familjemedlemmarnas vistelseort, oavsett deras juridiska status och utan att på förhand ta ställning till hur välgrundad en eventuell ansökan om uppehållstillstånd är. Underåriga utan medföljande vuxen kan också få uppmuntran och stöd att kontakta Internationella rödakorskommittén, nationella rödakorsorganisationer eller andra organisationer för att spåra sina familjemedlemmar. Vid kontakter för att spåra familjemedlemmar måste konfidentialiteten vederbörligen iaktas, i synnerhet när det gäller asylsökande, för att skydda såväl den underårige som familjemedlemmarna.

Art. 3.4 och 5: Vid tillämpning av denna resolution bör medlemsstaterna så snart som möjligt ordna så att den underårige får en lämplig företrädare genom:

- a) en förmyndare, eller
- b) en företrädare för en (nationell) organisation som ansvarar för den underåriges vård och välfärd, eller
- c) en annan lämplig företrädare.

Om en förmyndare utses för en underårig utan medföljande vuxen bör denne i enlighet med nationell lag säkerställa att den underåriges behov (till exempel rättsliga, sociala, medicinska eller psykologiska) på vederbörligt sätt tillgodoses.

Art. 3.6: När det kan antas att en underårig i skolåldern utan medföljande vuxen kommer att vistas i en medlemsstat under en längre tid, bör den underårige ges tillgång till det allmänna utbildningsväsendet på samma sätt som medborgarna i värdmedlemsstaten, eller alternativt beredas lämpliga möjligheter till specialundervisning.

Art. 3.7: Underåriga utan medföljande vuxen bör få lämplig medicinsk vård som tillgodoser deras omedelbara behov. Särskild medicinsk eller annan hjälp bör ges till underåriga utan medföljande vuxen som har utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp, tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller väpnad konflikt.

Art. 4.1: Varje underårig utan medföljande vuxen bör ha rätt att ansöka om asyl. Medlemsstaterna kan emellertid förbehålla sig rätten att kräva att en underårig, under en viss av medlemsstaten fastställd ålder, inte kan ansöka om asyl utan hjälp av en förmyndare, en särskilt utsedd vuxen företrädare eller institution.

Art. 4.2: Med hänsyn till underårigas särskilda behov och deras utsatta situation bör medlemsstaterna behandla asylansökningar från underåriga utan medföljande vuxen som särskilt brådskande ärenden.

Art. 4.3: a) I princip måste en asylsökande utan medföljande vuxen som påstår sig vara underårig kunna bevisa sin ålder.

b) Om sådana bevis inte föreligger eller om det råder starka tvivel kan medlemsstaterna göra en åldersbedömning av en asylsökande.

Åldersbedömningen bör göras objektivt. För sådana ändamål kan medlemsstaterna, med samtycke av den underåriga, en särskilt utsedd vuxen företrädare eller institution, låta utbildad medicinsk personal göra ett medicinskt ålderstest.

Art. 4.4: Medlemsstaterna bör normalt under asyلفörfarandet placera underåriga utan medföljande vuxen:

a) hos vuxna släktingar,

b) ett familjehem,

c) på ett mottagningscentrum som är särskilt avpassat för underåriga, eller

d) i en annan form av inkvartering som är särskilt avpassad för underåriga, till exempel sådan inkvartering där de kan bo på egen hand men få lämpligt stöd. Medlemsstaterna får placera sextonåriga eller äldre underåriga asylsökande utan medföljande vuxen i mottagningscentrum för vuxna asylsökande.

Art. 4.5: a) Under intervjuer som rör deras asylansökan får asylsökande underåriga utan medföljande vuxen åtföljas av en förmyndare, en särskilt utsedd vuxen företrädare eller institution, en vuxen släkting eller en juridisk rådgivare.

b) Intervjun bör ledas av tjänstemän som har nödvändig erfarenhet eller utbildning. Betydelsen av lämplig utbildning för tjänstemän som intervjuar med asylsökande underåriga utan medföljande vuxen bör vederbörligen erkännas.

Art. 4.6: Vid prövning av en asylansökan från en underårig utan medföljande vuxen bör, utöver objektiva fakta och omständigheter, hänsyn tas till den underåriges ålder, mognad och mentala utveckling samt till att denne eventuellt har begränsad kunskap om förhållandena i sitt ursprungsland.

Art. 4.7: Så snart en underårig utan medföljande vuxen har beviljats flyktingstatus eller annat permanent uppehållstillstånd bör bostad för en längre tid ordnas.

Art. 5: Om en underårig inte tillåts att förlänga sin vistelse i en medlemsstat får den berörda medlemsstaten återsända den underåriga till ursprungslandet eller ett tredje land som är berett att ta emot honom endast under förutsättning att det vid ankomsten till detta land – beroende på hans behov med tanke på ålder och självständighetsgrad – finns resurser för ett adekvat mottagande och omvårdnad. Detta kan ordnas av barnets föräldrar eller andra vuxna som tar hand om barnet, eller av statliga eller icke-statliga organ.

Art. 5.2: Så länge ett återsändande inte är möjligt på dessa villkor bör medlemsstaterna i princip göra det möjligt för den underåriga att stanna kvar på deras territorium.

Art. 5 3 a, c och d: De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna bör, med tanke på ett återsändande samarbeta:

a) i syfte att återförening underåriga utan medföljande vuxen med andra familjemedlemmarna antingen i ursprungslandet eller i det land där familjemedlemmar vistas,

c) med internationella organisationer såsom UNHCR eller UNICEF, som redan aktivt bistår regeringarna med råd beträffande riktlinjer för behandlingen av underåriga utan medföljande vuxen, särskilt asylsökande,

d) när så är lämpligt med icke-statliga organisationer för att förvissa sig om att det finns resurser för mottagande och omvårdnad i det land dit den underåriga kommer att återsändas.

EU:s ministerråd: Brysseldeklarationen om förebyggande åtgärder och kamp mot människohandel, maj 2003

Länk: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm>

EU:s ministerråds gemensamma ståndpunkt om en användning av uttrycket ”flykting”, mars 1996

Länk:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31996F0196&model=guichett

EU:s ministerråds gemensamma åtgärd för att bekämpa människohandel och sexuellt utnyttjande av barn, 24 feb.1997

Länk: http://ue.eu.int/ejn/data/vol_b/5_actions_communes/coopera_judiciaire/1-063-04031997-2-6-en.html

EU:s ministerråds resolution om harmoniserade riktlinjer för frågor som rör tredje mottagarland, 1992

EU:s ministerråds resolution om harmonisering av den internationella politiken i frågor som rör familjeåterförening, 3 juni 1993

EU:s ministerråds slutsatser om länder i vilka det i allmänhet inte föreligger risk för allvarlig förföljelse, 1992

EU:s ministerråds resolution om uppenbart oggrundade asylansökningar, 1992

Flyktingbarn: Riktlinjer om skydd och omvårdnad, UNHCR, 1994

Länk: <http://www.separated-children-europe-programme.org/Global/framed.asp?source=Documents/Eng/Legislation/RefugeeChildren.pdf>

FN:s riktlinjer om mänskliga rättigheter och människohandel, UNHCHR:s rekommenderade principer och riktlinjer om mänskliga rättigheter och människohandel, E/2002/68/bil.1, den 20 maj 2002

Länk: [http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument)

FN-stadgan om skydd av ungdomar som berövats sin frihet, 1990

Länk: <http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r113.htm>

Haagkonventionen, 1993, Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, 1993 och tillhörande rekommendation om tillämpning av konventionen om flyktingbarn

Länk: <http://www.hcch.net/e/conventions/menu33e.html>

Haagkonventionen 1996, Haagkonventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i fråga om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn, 1996 (har ännu ej trätt i kraft)

Länk: <http://www.hcch.net/e/conventions/menu34e.html>

ICCPR, Internationell konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna, 1966 (och fakultativt protokoll)

Art. 8: Ingen skall hållas i slaveri eller nödgas att utföra tvångsarbete.

Art. 19: Envar skall äga rätt till åsiktsfrihet utan ingripanden. Envar skall äga rätt till yttrandefrihet.

Art. 23.1: Familjen är berättigad till samhällets och statens skydd.

Art. 24.1: Varje barn skall utan åtskillnad äga rätt till sådan skydd av sin familj, samhället och staten, som dess ställning som minderårig kräver.

ICESCR, Internationell konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, 1966

Art. 10.3: Särskilda åtgärder skall vidtagas till skydd och bistånd för barn och ungdom utan åtskillnad och barn och ungdom skall skyddas mot att utnyttjas i ekonomiskt och socialt avseende.

ICRMW, Internationell konvention om skydd av rättigheterna hos alla migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, 1990

Art. 44.1: Staterna skall vidta åtgärder för att garantera familjeskyddet för migrerande arbetstagare.

ILO-konventionen om förbud och omedelbara åtgärder för eliminering av de värsta formerna av barnarbete, C182, 1999

Art. 3: Definitionen på ”de värsta formerna av barnarbete” är bland annat försäljning och människohandel med barn.

Protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, 1967

Länk: <http://www.unhcr.ch>

Protokoll mot smuggling av migranter till lands, med flyg och till sjöss, tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, 2000

Art. 19.2: De åtgärder som anges i detta protokoll skall tolkas och tillämpas på ett sätt som inte diskriminerar personer på grund av att de är föremål för uppträdande som anges i artikel 6 i detta protokoll. Tolkning och tillämpning av de åtgärderna skall vara konsekvent med internationellt erkända principer för icke-diskriminering.

Protokoll om människohandel, Protokoll för att förebygga, bekämpa och bestraffa människohandel, särskilt kvinno- och barnhandel, tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, 2000

Art. 7: Varje fördragsstat skall överväga att låta offer för människohandel stanna kvar i landet, tillfällig eller permanent, i tillämpliga fall.

Art. 14.2: Åtgärderna skall tolkas och tillämpas på ett sätt som inte diskriminerar personer på grund av att de är offer för människohandel. Tolkning och tillämpning av de åtgärderna skall vara konsekvent med internationellt erkända principer för icke-diskriminering.

Rekommendation om tillämpningen avseende flyktingbarn och andra barn som befinner sig i annat land av Haagkonventionen om skydd för barn och samarbete i frågor som rör internationell adoption, Haagkonferensen om internationell privaträtt, okt. 1994

Länk: <http://www.hcch.net/e/conventions/annexa33e.html>

UNHCR-AP, UNHCR Agenda för skydd, 2002

Del III, mål 1.9: Staterna, UNHCR, icke-statliga organisationer och andra partner skall inrikta sig på ensamma barns behov, inklusive tillfällig placering i fosterfamiljer eller genom att utse en myndighetsperson eller någon annan vårdnadshavare, samt övervakning av sådana åtgärder och staterna skall undersöka lämpliga alternativ till förläggningar för asylsökande och flyktingar, och i princip undvika att kvarhålla barn.

Del III, mål 6.2: Staterna, UNHCR och samarbetspartner skall vidta åtgärder för att garantera att flyktingbarn deltar rättvist i beslutsfattande inom alla områden av livet som flykting och vid genomförandet av sådana beslut och staterna skall för flyktingar lägga tonvikten på grundutbildningen och undervisning efter grundutbildningen.

UNHCR:s handbok, Handbok om förfaranden och kriterier för fastställande av flyktingstatus, 1992

Länk: <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d58e13b4&page=publ>

UNHCR:s riktlinjer, Riktlinjer om policy och förfaranden vid behandlingen av underåriga utan medföljande vuxen som söker asyl, 1997

Länk: <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d4f91cf4&page=publ>